

Jani Ylijoki

LIIKENNEMYYMÄLÄN PELASTUSSUUNNITELMA

Tuotantotalouden koulutusohjelma

2011

LIKENNEMYYMÄLÄN PELASTUSSUUNNITELMA

Ylijoki, Jani
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Tuotantotalouden koulutusohjelma
Joulukuu 2011
Ohjaaja: Karinen, Jarmo
Sivumäärä: 40
Liitteitä: 1

Asiasanat: pelastussuunnitelma, turvallisuus, pelastustoimi, vaaratilanne

---

Tämän opinnäytetyön aiheena oli pelastussuunnitelman teko liikennemyymälälle.

Tämä opinnäytetyö tehtiin Osuuskauppa Keulalle, ABC Tallikedon liikennemyymälään. Työn tarkoituksena oli tehdä kattava pelastussuunnitelma, joka täyttää lain asettamat vaatimukset. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että henkilökunta saa yksityiskohdaisia ohjeita ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi.

Työn lähtökohtana oli koota kaikki tarpeellinen tieto yhtenäiseksi asiakirjaksi, josta löytyy kaikki oleellinen tieto turvallisuuden takaamiseksi erilaisissa tilanteissa.

Työssä käytettiin apuna jo olemassa olevia yrityksen ja yksikön omia turvallisuusmääräyksiä. Liikennemyymälän päällikkö oli suuressa avussa koko projektin aikana. Henkilökunnalta saadut tiedot, sekä oma monivuotinen työsuhde yrityksessä auttoivat asioiden hahmottamisessa.

Projektia voidaan pitää onnistuneena, koska sille asetetut tavoitteet tulivat täytettyä. Pelastussuunnitelman avulla voidaan varautua yksikössä erilaisiin poikkeustilanteisiin ja pienentää riskejä. Jatkossa suunnitelmaa tulee kuitenkin säännöllisesti päivittää, sekä kouluttaa henkilökuntaa ylläpitämään omaa valmiutta.

THE RESCUE PLAN FOR A SERVICE STATION STORE

Ylijoki, Jani

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Industrial Management

December 2011

Supervisor: Karinen, Jarmo

Number of pages: 40

Appendices: 1

Keywords: rescue plan, safety, rescue services, dangerous situation

---

Topic of this thesis was to make a rescue plan for a service station store.

This project was done for Osuuskauppa Keula, specifically for a service station store ABC Talliketo. The aim was to create a comprehensive rescue plan which fulfils legal requirements. An equally important fact was also to be able to offer detailed instructions for problem solving situations to the personnel.

The main purpose was to gather all the necessary information into a single document which contains all relevant information to ensure the safety of personnel and clients in various situations.

During this project the company's existing safety regulations and guides were exploited. The manager of service station store was also a great assistance throughout the project period. Data gathered from personnel as well as my own multi-year employment in company helped a lot in identifying essential issues.

The project can be considered as a success because its objectives were achieved. Rescue plan helps personnel to prepare for various exceptional situations and therefore also reduce the risk of accidents. In the future however, the rescue plan needs to be regularly updated and personnel should be trained so that the ability to act in situations of risk is maintained.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
1.1	ABC-Talliketo	6
1.2	Osuuskauppa Keula	7
1.2.1	Historia	7
1.2.2	Toiminta-ajatus ja arvot	8
1.2.3	Toimipaikat	9
1.3	Opinnäytetyön tarkoitus.....	10
1.4	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	10
2	TYÖTURVALLISUUS.....	11
2.1	Tarkoitus	11
2.2	Työnantajan velvollisuudet.....	12
2.3	Työntekijöiden velvollisuudet	12
2.4	Perehdyttäminen ja työnopastus	13
3	PELASTUSSUUNNITELMA	15
3.1	Yleistä	15
3.2	Yksilöllisyys	15
3.3	Laadinta ja käyttö.....	15
3.4	Heikkoudet.....	18
3.5	Arviointi ja ylläpito.....	18
3.6	Pelastusviranomaisen toimet.....	19
3.7	Tiedotus asianosaisille	19
4	LAIT JA ASETUKSET.....	20
4.1	Yleistä	20
4.2	Otteita pelastuslaista 468/2003	20
4.3	Otteita valtioneuvoston asetuksesta pelastustoimesta 787/2003	21
5	KEMIKAALIT	23
5.1	Kemikaalisäädökset	23
5.1.1	Vähäinen teollinen käsittely ja varastointi	23
5.2	Moottoribensiinit	23
5.3	Dieselöljy	25
5.4	Polttoöljy	26
5.4.1	Kevyt polttoöljy.....	26
5.4.2	Moottoripolttoöljy	26

5.5 Nestekaasu	27
5.5.1 Nestekaasun ominaisuudet	27
5.5.2 Vaarallisten ominaisuuksien kuvaus	27
5.5.3 Varastointi	27
5.5.4 Nestekaasupullot ja pulloventtiilit.....	28
5.6 Palavat nesteet.....	29
5.6.1 Säilytys	29
6 TURVALLISUUSKÄYTTÄYTYMINEN	31
6.1 Yleistä	31
6.2 Vaaratilanteiden ehkäisy.....	31
6.3 Tiedottaminen poikkeustilanteissa.....	32
6.4 Poikkeustilanteet mittarikentällä.....	32
6.4.1 Polttonestesäiliön vuoto	32
6.4.2 Ylitäyttötilanne tai letkurikko	32
6.5 Uhkaava asiakastilanne.....	33
6.6 Tulipalo	33
6.6.1 Rasvakeitinpalo	34
6.7 Ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä	34
6.8 Henkilövahinko/sairastapaus	34
6.9 Myymälävarkaus.....	35
6.9.1 Jokamiehen kiinniotto-oikeus	36
6.10 Ilkivalta/murtovarkaus	36
7 PELASTUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ	37
7.1 Esimerkki pelastussuunnitelmasta	37
8 YHTEENVETO	39
8.1 Työn tarkastelu	39
8.2 Jatkotoimenpiteet	39
LÄHTEET.....	40
LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1 ABC-Talliketo

Osuuskauppa Keula oli työnantajani vuosina 2000-2007. Toimipaikkani oli aluksi Shell Talliketo. Vuonna 2002 työpaikallani tehtiin suuri uudistus kun siihen asti perinteisenä huoltoasemana tunnettu Shell muutettiin nykyaikaiseksi ABC-liikennemyymäläksi. Uuden liikennemyymälän nimeksi tuli ABC Talliketo. Itse kiinteistö pysyi samankokoisena, mutta sen käyttö ja tilat muuttuivat jonkin verran. Ravintolan asiakaspaikkoja tuli lisää ja niitä on tällä hetkellä 85. Asiakkaiden sisäänkäyntejä oli ennen vain yksi, mutta uudistuksessa tehtiin toinen sisäänkäynti ravintolan puolelta, joka mahdollisti myös 20 asiakaspaikkaisen ulkoterrassin rakentamisen. Liiketila laajeni nykyiseen 200 m² ja sen alle jäi entinen huoltohalli. Näin saatiin lisätilaa elintarvikkeille ja päivittäistavaroille, joita nykyisen liikennemyymäläkonseptin mukaan on huomattavasti enemmän. Autonpesukone oli olemassa jo Shellin aikana, mutta vuonna 2004 pesuhalli remontoitiin täysin ja samalla autonpesukone uusittiin. Vuonna 2010 pesuhalliin ei tehty rakenteellisia muutoksia, mutta silloin oli taas uuden autonpesukoneen hankinnan aika.

Liikennemyymälä on uudenvuotinen, modernisoitu versio perinteiselle huoltoasemalle, joka palvelee monenlaisia tarpeita. Henkilökunnan vaihtuvuus on alalla ajoittain melko suurta. Työntekijät ovat taustaltaan hyvinkin erilaisia. Joukossa on eri alojen opiskelijoista asiakaspalvelu- ja ravintola-alan ammattilaisiin. ABC Tallikedolla henkilökunnan ikärakenne on 20 ja 50 vuoden välillä, keski-ikä on noin 30. Suurin osa työntekijöistä on naisia. Päivittäiset työtehtävät kuuluvat pääpiirteittäin jokaiselle ja sen vuoksi työ onkin varsin monipuolista ja vaihtelevaa. Nimetyt henkilöt hoitavat lisäksi määritellyt vastualueet ja toiminnasta vastaa liikennemyymälän päällikkö.

ABC Talliketo palvelee sekä yksityis- että yritysasiakkaita. Varsinkin yritysasiakkaiden suuri määrä nostaa myynnin rakennetta siten, että polttonesteet muodostavat

myynnistä suurimman osan. Kokonaismyynti on jaettu kuuteen eri alueeseen ja rakenne on seuraava:

- polttoaineet 64,3%
- myymälä 15,9%
- S-öljypalvelu 12,6%
- kahvio 3,8%
- pesut 2,1%
- veikkaus/arvat 1,3%

(Nieminen henkilökohtainen tiedonanto 21.7.2011)

Liikennemyymälä on auki vuoden jokaisena päivänä 06.00-24.00. Asiakkaita käy päivittäin keskimäärin 1600. Kiireisimmät ajat, päivästä riippuen, ajoittuvat aamu- ja iltapäivälle. Asiakkaita riittää kuitenkin heti aukiolosta aina sulkemiseen asti. Viikonloppuisin ja pyhäpäivinä asiakasmääriä nostaa päivittäistavara kauppojen rajoitettu aukioloaika, mutta toisaalta on paljon asiakkaita jotka käyvät lähes pelkästään arkisin työaikana tai heti työajan jälkeen. Yleistäen voisi sanoa, että arkisin polttonesteiden ja kahvion myynti on suurempaa kuin viikonloppuisin. Vastaavasti myymälän myynti on viikonloppuisin suurempaa kuin arkena. Pesujen myynti ei ole varsinaisesti sidottu mihinkään päiviin, vaan pikemminkin vuodenaikoihin ja vallitsevaan säähän. (Nieminen henkilökohtainen tiedonanto 21.7.2011)

1.2 Osuuskauppa Keula

1.2.1 Historia

Suomen ensimmäiset osuuskaupat perustettiin aivan 1800-luvun lopussa. Osuustoimintalain puuttuessa ne olivat kuitenkin joko osakeyhtiöitä tai yhdistyksiä. Vuonna 1901 säädetyn osuustoimintalain jälkeen toimintansa aloittaneista osuuskaupoista vanhin on saman vuoden lokakuussa perustettu Vähäväkisten Osuusliike eli nykyinen Turun Osuuskauppa. (Kivimäki 2003, 10.)

Osuuskauppa Keula sai alkunsa 27.10.1903, jolloin sen ensimmäiseksi nimeksi tuli Rauman Osuuskauppa. Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta, SOK, perustettiin

vuonna 1904 jo hieman aiemmin syntyneiden osuuskauppojen keskusliikkeeksi. Keskusliikkeen tehtäväksi määriteltiin osuuskauppojen toiminnan avustaminen, erityisesti tavarahankinnan ja osuuskauppojen liikkeenjohdollisen neuvonnan alueilla. Vuonna 1967 Rauman seudun osuuskaupat Eurajoelta, Hinnerjoelta ja Lapista fuusioituivat Rauman Osuuskauppaan. Uusi fuusion tuloksena syntynyt osuuskauppa otti nimekseen Osuuskauppa Keula. Keulan juuret ovat siis selkeästi vuonna 1903 perustetun Rauman Osuuskaupan synnyssä. (Kivimäki 2003, 5-8.)

Keula muutettiin alueosuuskaupaksi viitisentoista vuotta ennen kuin valtakunnassa aloitettiin varsinainen alueosuuskauppauudistus. Lopullisen alueosuuskauppalaajuutensa Keula sai, kun Lännen Osuuskauppa vuonna 1981 fuusioitui Keulaan. Myöhemmin myös Laitila liitettiin Keulan toimialueeseen. Alueosuuskaupat ovat jäsentensä perustamia ja omistamia yrityksiä. Osuustoiminnan roolin mukaista on, että liiketoiminnan tulos käytetään yrityksen kehittämisen jälkeen asiakasomistajien ja toimialueen hyväksi. (Kivimäki 2003, 7.)

1.2.2 Toiminta-ajatus ja arvot

Osuuskauppa Keulan toiminta-ajatuksena on tuottaa tuote- ja palveluetuja sitoutuneille asiakasomistajille. Etuja tuotetaan kehittämällä kilpailukykyisiä kauppa- ja muita palveluita asiakasomistajille ja maksamalla bonusta asiakasomistajan ostoista. (Kivimäki 2003, 58.)

Osuuskauppa Keulassa noudatetaan S-ryhmän perusarvoja. Perusarvot kuvaavat sitä, millaista käyttäytymistä yrityksessä rohkaistaan ja mistä palkitaan.

- **Tuloksellisuus:** Hyvä taloudellinen tulos mahdollistaa tuottavuudesta ja aikaansaamisesta palkitsemisen sekä tuloksen käytön asiakasomistajien palvelujen kehittämiseen.
- **Vastuullisuus:** Pitkäjänteistä kestävä kehityksen periaatteella tapahtuvaa asiakasomistajien etujen maksimointia, henkilöstön hyvinvoinnista huolehtimista sekä sosiaalisesti ja eettisesti vastuullista toimintaa

- **Uudistuminen:** Keula kehittää jatkuvasti ja määrätietoisesti asemaansa alueen johtavana kaupan alan yrityksenä. Henkilöstön työtehtävät ovat haasteellisia, virikkeellisiä, ja hyvä esimiestoiminta sekä mielekäs töiden järjestely luovat hyvää työmotivaatiota ja työssä viihtymistä.
- **Kumppanuus:** Keula toimii asiakasomistajien etujen asiamiehenä, järjestää alueellisia bonusetuja ja rakentaa pitkäaikaisia asiakassuhteita tavarantoimittajien kanssa. S-ryhmään kuuluvien toimijoiden kanssa rakennetaan ja ylläpidetään tehokasta, saumatonta kilpailuetua tuottavaa yhteistyötä, jossa kaikki osapuolet hyötyvät kasvavasta liiketoiminnasta. (Kivimäki 2003, 58-59.)

1.2.3 Toimipaikat

Osuuskauppa Keulan toiminta on vuosien aikana luonnollisista syistä muuttunut. Asiakkaiden tarpeet ja vaatimukset ovat yli 100 vuoden aikana vaikuttaneet siihen, minkälaiseksi palvelu on nykyään räätälöitynyt. Tästä johtuen monia palveluita on yhdistetty ja toimipaikkojen määrä on laskenut. Vuonna 1957 Keulan toimialueen myymälöitä ja toimipisteitä oli peräti 138. Vuonna 1981, kun keula oli saavuttanut lopullisen alueosuuskauppalaajuutensa, oli toimipaikkoja vielä 56. (Kivimäki 2003, 46.)

Vuonna 2010 toimipaikkoja oli enää 30 ja niistäkin moni toimipiste sijaitsi samassa kiinteistössä. (S-ryhmän www-sivut 2011)

Nykyiset toimipaikat ovat jaettu seuraaviin ketjuihin:

- Prisma
- S-market
- Sale
- ABC-liikennemyymälä
- ABC-automaattiasema
- Rosso
- Public Corner
- Presso
- Hesburger

- Sokos
- Keulan kirja
- HiusPrisma

(S-ryhmän www-sivut 2011)

1.3 Opinnäytetyön tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä ABC Tallikedon liikennemyymälään kattava pelastussuunnitelma, joka täyttää lain vaatimukset ja jonka avulla pystytään huolehtimaan toimipaikan ja henkilöstön turvallisuudesta.

1.4 Opinnäytetyön lähtökohdat

Tietoa pelastussuunnitelmasta ja sen tekemisestä oli saatavilla eri muodoissa. Turvallisuuksaiheista kirjallisuutta oli saatavilla. Osuuskaupalta sai S-ryhmän omia ohjeita ja tiedotteita, jotka olivat tarkoitettu henkilökunnan opastukseen ja neuvontaan. Henkilökunta ja liikennemyymälän päällikkö olivat suuressa avussa koko prosessin ajan. Monivuotinen työsuhde liikennemyymälässä auttoi myös asioiden hahmottamisessa ja ymmärtämisessä.

2 TYÖTURVALLISUUS

2.1 Tarkoitus

Työturvallisuuslain tarkoituksena on työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi parantaa työympäristöä ja työolosuhteita sekä ennaltaehkäistä ja torjua tapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä johtuvia sekä henkisen että fyysisen terveyden haittoja. (Liukkonen 2007, 11)

Turvallisuudesta huolehtiminen on olennainen osa yrityksen ja laitoksen koko henkilökunnan päivittäistä työtä. Yhtä tärkeää kuin varsinainen tuotanto ja muu toiminta on työskennellä turvallisuuden hyväksi jo ennen kuin onnettomuudet siihen opettavat. Lähes kaikki onnettomuudet ja vahingot ovat tavalla tai toisella ihmisten aiheuttamia. Siksi turvallisuutta voi parantaa parhaiten vaikuttamalla ihmisten asenteisiin ja toimintatapoihin. Turvallisuus ei kuitenkaan tule tavaksi itsestään, vaan sen eteen täytyy tehdä työtä. Alkuun pääsemiseksi tarvitaan työpaikan johdon aito ja näkyvä sitoutuminen turvallisuuden parantamiseen sekä turvallisten työskentelyedellytysten järjestäminen. Johtamisen ja organisoinnin avulla voidaan uskottavasti viestiä, että turvallisuus on tärkeä asia ja vastuuta siitä kantaa jokainen työntekijä. (Virtanen 2008, 3.)

Ihmisten käyttäytymistä motivoi turvallisemmaksi se, että työnteon edellytykset ja olosuhteet ovat kunnossa. Turvallisuutta edistävässä työympäristössä turvallisimman työtavan voi valita vaivatta. Sellaisessa ympäristössä inhimillisten virheiden mahdollisuus vähenee. Yksinkertaisesti sanottuna hyvä turvallisuus edellyttää hyvin järjestettyjä työolosuhteita: hyvää toimitilojen suunnittelua, turvallisia laitteita, toimivaa huoltoa, siisteyttä ja järjestystä, tiedotusta, koulutusta jne. Työntekijöitä kannattaa kannustaa pikemminkin siitä, mitä he tekevät tai ehdottavat turvallisuuden edistämiseksi, kuin siitä, että onnettomuuksia ei ole tapahtunut. Järjestyksen ja siisteyden ylläpito on tärkeää, kun pyritään estämään tuhopoltot, joita tilastojen mukaan on noin kolmannes rakennuspaloista. Samoin esimerkiksi vaarallisten aineiden säilytys, tavaroiden varastointi ja jätteiden säilytys ovat merkittäviä tekijöitä useidenkin vaaratilanteiden ja onnettomuuksien ehkäisemisessä. (Virtanen 2008, 16-17.)

2.2 Työnantajan velvollisuudet

Työnantaja on lain mukaan velvollinen huolehtimaan tarpeellisilla toimenpiteillään työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydellisyydestä työssä sekä tarkkailemaan toteutettujen toimenpiteiden riittävyyttä. Työnantajan velvollisuus on myös selvittää ja tunnistaa työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja –olosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä arvioida niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Työnantajan on myös annettava työntekijöille riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä. Mikäli samassa yhtenäisessä tilassa toimii useampia työnantajia, laki velvoittaa heitä toimimaan yhteistyössä haitta- ja vaaratekijöiden poistamiseksi. (Liukkonen 2007, 11.)

Työnantajan huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaavina tekijöinä otetaan huomioon epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa, ja poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista. Työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveydellisyyteen. Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa. (Hietala, Hurmalainen & Kaivanto 2009, 49-50.)

2.3 Työntekijöiden velvollisuudet

Työturvallisuuslain yhtenä lähtökohtana on työnantajan ensisijaisen vastuun periaate. Tämä ilmenee muun muassa siten, että työntekijän noudatettavaksi säädettyjä velvollisuuksia on laissa melko vähän, eikä niiden rikkomisen varalta ole erikseen asetettu rangaistus- tai muita seuraamuksia. Työympäristön puitedirektiivistä ilmenee lisäksi, että työntekijöille säädetty velvollisuudet eivät lievennä työnantajan vastuuta. Työsuojelutoimien kustannuksia ei saa asettaa työntekijöiden maksettavaksi. Vastaavia

periaatteita on noudatettava myös työturvallisuuslakia sovellettaessa. (Saloheimo 2006, 112.)

Työturvallisuuslain mukaan työntekijän on asianmukaisesti ja käytettävissä olevin keinoin huolehdittava niin omasta kuin muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä. Lisäksi työntekijän on

- noudatettava työnantajan toimivaltansa mukaan antamia määräyksiä,
- muutoinkin noudatettava työssä edellytettävää turvallisuutta, järjestystä, siisteyttä, huolellisuutta ja varovaisuutta,
- vältettävä muita työntekijöitä haittaavaa häirintää ja epäasiallista kohtelua,
- käytettävä ja huolellisesti hoidettava hänelle annettuja suojeluvälineitä, samoin kuin käytettävä työvälineitä ja käsiteltävä vaarallisia aineita oikein ja ohjeiden mukaisesti. (Saloheimo 2006, 112.)

Työntekijällä on velvollisuus viipymättä ilmoittaa työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle työvälineissä ja –oloissa havaitsemistaan työturvallisuutta vaarantavista vioista ja puutteista. Ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet työntekijän on mahdollisuuksien mukaan itse poistettava, mutta tällöinkin ilmoitettava asiasta työnantajalle. Työturvallisuuslain mukaan työvälineeseen ja rakennukseen asennettua turvalaitetta ei saa ilman erityistä syytä poistaa, ja tilapäisesti poistettu laite on niin pian kuin mahdollista palautettava käyttöön. Suojalaitteen taikka ohje- tai varoitusmerkinnän aiheeton poistaminen on myös työntekijään nähden rangaistava työturvallisuusrikkomuksena työturvallisuuslain mukaan. (Saloheimo 2006, 112-113.)

2.4 Perehdyttäminen ja työnopastus

Työpaikan turvallisuutta voidaan parantaa monin eri keinoin. Työntekijän kannalta on oleellista että tämä saa työtehtäviinsä tarvittavan koulutuksen. Perehdyttämisen tavoitteena on sopeuttaa työntekijä työympäristöön ja opettaa työmenetelmät työntekijälle tehokkaasti. Perehdyttäminen tulee aina hoitaa asianmukaisesti ja riittävällä laajuudella. Perehdyttämiseen käytettävä aika on usein tapauskohtainen, riippuen työtehtävän vaativuudesta, perehdyttäjän ammattitaidosta ja perehdytettävän aikaisemmasta kokemuksesta. Perehdyttämistä tarvitaan aina kun työhön tulee uusi työn-

tekijä, työtehtävät muuttuvat tai yrityksen toimintatavoissa tapahtuu muutoksia. Työnopastus on työtehtävään liittyvien tietojen ja taitojen opastamista. Työnopastuksen välttämättömiä vaiheita ovat tehtävän perustelut, tehtävän tekeminen käytännössä, opastettavan suorittaman työn arviointi ja seuranta. Työntekijöiden omat havainnot työympäristön vaaroista tulee ottaa huomioon opastuksen yhteydessä. (ABC työturvallisuusohje, 126.)

3 PELASTUSSUUNNITELMA

3.1 Yleistä

Pelastuslaki (468/2003) velvoittaa yrityksiä ja yhteisöjä huolehtimaan omasta turvallisuudestaan ja laatimaan tarvittaessa pelastussuunnitelman. Velvoitteella pyritään ennalta ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen onnettomuustilanteissa, sekä saamaan ihmiset ryhtymään sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin he omatoimisesti kykenevät. (Heljaste ym. 2008, 111.)

3.2 Yksilöllisyys

Asetus pelastustoimesta antaa raamit sille, mitkä asiat suunnitelmassa on selvitettävä. Silti on huomattava, että pelastussuunnitelman yksityiskohtainen sisältö määräytyy jokaisen yrityksen ja laitoksen omista tarpeista. Yrityksen ja laitoksen toimiala ja koko ja niiden myötä vaaratekijät samoin kuin tarve ja kyky varautua pelastustoimenpiteisiin ovat erilaiset. Tästä johtuu, että pelastussuunnitelman sisältö ja laajuus vaihtelevat kohteittain; jokainen pelastussuunnitelma on erilainen, kuten jokainen yritys ja laitoskin. Yleispätevää suunnitelmaa ei sen vuoksi ole olemassakaan, mutta toimialoittain suunnitelmat voivat olla samansisältöisiä. (Virtanen 2008, 13.)

3.3 Laadinta ja käyttö

Pelastussuunnitelmaa ei tehdä pelastusviranomaista varten, vaan yrityksen oman toiminnan ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Siksi onkin aivan keskeistä, miten suunnitelma tehdään ja miten se jalkautetaan käytäntöön. Suunnitelma, joka on jonkun ulkopuolisen laatima ja esimerkiksi vain turvallisuuspäällikön hallussa, ei vastaa sille asetettua tarkoitusta. Yrityksessä saadaan täysi hyöty pelastussuunnitelmasta irti silloin kun mahdollisimman moni osallistuu sen tekemiseen, ainakin oman työpisteensä osalta, sekä sen jälkeen tiedotetaan henkilökunnalle suunnitelman ne osat, jotka koskevat henkilökunnan osuutta suunnitelmassa ja turvallisuuden osa-

alueessa. Kun suunnitelma on valmis, siitä tehdään toimintaohjekansio, jossa on yksinkertaiset toimintaohjeet niiden onnettomuuksien varalta, joita yritys riskiarviossaan pitää todennäköisimpänä. Jokaisessa yrityksessä on osaamista tehdä itse pelastussuunnitelma, eikä siihen välttämättä tarvita ulkopuolista tekijää. Itse tekemisessä on se hyvä puoli, että silloin joutuu oikeasti miettimään oman yrityksensä mahdollisia riskejä ja sitä, ollaanko niihin oikeasti varauduttu tarvittavalla huolellisuudella. (Heljaste ym. 2008, 111-112.)

Lain asettaman suunnitteluvaihtoehdon tavoitteena on varmistaa, että yritys tai laitos kehittää turvallisuuttaan järjestelmällisesti. Pelastussuunnitelman laadinnasta saa parhaimman hyödyn kun tavoitteena on aidosti oman turvallisuustason parantaminen eikä pelkästään lain vaatimusten täyttäminen. Kirjallista suunnitelmaa laatiessaan yritys tai laitos joutuu läpikäymään kaikki henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvät turvallisuusasiat. Järjestelmällinen selvittäminen auttaa huomaamaan, mitä toimenpiteitä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja pelastamisen varautumiseksi tarvitaan. Jotta toiminta sujuisi mahdollisimman turvallisesti ja ilman keskeytyksiä, on huolehdittava turvallisuuden kaikista osa-alueista. Silloin tarvitaan myös viranomaisvaatimusten ylittäviä omaehtoisia turvallisuusratkaisuja ja toimintamalleja. Säädöksiin ei nimitäin voida eikä ole tarkoituksenmukaistakaan antaa niin kaiken kattavia määräyksiä, että niiden noudattaminen riittäisi takaamaan turvallisuuden. Pelastussuunnitelmaan kannattaakin sisällyttää myös sellaisia asioita, joita viranomaissäädökset eivät suoraan edellytä, mutta jotka ovat tärkeitä yrityksen ja laitoksen kokonaisturvallisuuden kannalta. (Virtanen 2008, 6.)

Pelastussuunnitelman myötä turvallisuuden hallinta ja ylläpito helpottuvat, kun kaikki asiaan liittyvä on koottu yhteen. Toiminnan tehokkuus, laatu ja luotettavuus paranevat yllättävien vahinkojen aiheuttamien katkosten ja kustannusten vähentyessä. Myös vastuukysymykset turvallisuuden osa-alueista selkiytyvät, ja johdon asema onnettomuustilanteissa paranee, kun lain edellyttämät velvoitteet ovat kunnossa. (Virtanen 2008, 6-7.)

Pelastussuunnitelman yksi tärkeimmistä vaiheista on riskinmäärittely. On todettava ne riskit, jotka yritystä voivat todennäköisimmin kohdata. Pitää myös tunnistaa riskit, jotka toteutuessaan voivat eniten vaikuttaa yrityksen toimintaan ja tulevaisuuteen.

Riskien etsiminen on nimenomaan yrityksen tehtävä. Yrityksen sisällä tunnetaan omat riskit ja ymmärretään niiden merkitys yrityksen henkilökunnalle, toiminnalle sekä asiakassuhteille. Kun riskit on todettu, on olemassa useita erilaisia riskiarvion työkaluja joiden avulla ne voidaan sijoittaa niiden yritykselle aiheuttaman merkityksen mukaan. Tunnistaessaan riskinsä yritys ja yhteisö osaa niihin myös varautua. (Heljaste ym. 2008, 112.)

Pelastussuunnitelman laadinnassa voidaan edetä esimerkiksi seuraavalla tavalla:

- Johto nimeää turvallisuusvastuushenkilöt (turvallisuusjohtaja ja/tai turvallisuuspäällikkö) hoitamaan käytännön turvallisuustyötä.
- Etsitään suunnitelman laatija (esimerkiksi turvallisuuspäällikkö ja/tai ulkopuolinen asiantuntija), päätetään suunnitelman laadinnan aikataulu.
- Nimetään yrityksen muut turvallisuushenkilöt.
- Kartoitetaan yrityksen ja laitoksen riskit. Käytetään apuna kohteen omaa asiantuntevaa henkilökuntaa ja tarvittaessa ulkopuolista riskianalyysoivien asiantuntijaa.
- Päätetään pelastussuunnitelman sisältö (mihin riskeihin varaudutaan) ja muoto (paperi, atk).
- Laaditaan ohjeet vahinko- ja onnettomuustilanteiden ennaltaehkäisemiseksi. Aloitetaan ennaltaehkäisytoimenpiteiden toteuttaminen.
- Suunnitellaan toimintaohjeet onnettomuuksien varalta.
- Jaetaan työntekijöille kaikkiin työpisteisiin yleiset ja työpaikkakohtaiset ennaltaehkäisy- ja toimintaohjeet.
- Tarkistetaan turvallisuustyöhön tarpeellisen materiaalin riittävyys sekä hankitaan tarpeen mukaan lisää.
- Suunnitellaan ja toteutetaan henkilökunnan ja turvallisuustehtäviin nimettyjen turvallisuuskoulutus.
- Järjestetään yhteistoiminta viranomaisten ja naapureiden kanssa.
- Johto hyväksyy valmiin suunnitelman. Suunnitelma tai sen yhteenveto toimitetaan tarvittaessa tiedoksi pelastuslaitokselle.
- Suunnitelman toimivuutta arvioidaan säännöllisesti ja muokataan tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään vuoden välein. (Virtanen 2008, 30-31.)

3.4 Heikkoudet

Yritys on erittäin pitkällä turvallisuuskulttuurissaan jos se tekee pelastussuunnitelman itse tai ainakin siten, että sen tekemisessä on henkilökunta aktiivisesti mukana. On kuitenkin mahdollista, että pelastussuunnitelmaa ei tehdä tai käytetä niin kuin kuuluisi. Pelastussuunnitelman mahdollisia heikkouksia ovat seuraavat:

- Pelastussuunnitelmasta tietää yrityksessä vain pieni joukko.
- Pelastussuunnitelma on tilattu lainsäätäjää varten, eli sillä täytetään normi mutta se ei johda yrityksessä tekoihin. Tilataan ulkopuoliselta konsultilta ja laitetaan hyllyyn.
- Yrityksen riskiarviota ei ole tehty. Mihin meidän pitää varautua?
- Yrityksen toiminnan kannalta suurin ja yrityksessä todennäköisesti tapahtuva riski eivät välttämättä ole sama asia.
- Pelastussuunnitelmasta puuttuu yksinkertainen ohjeosa kaikille työntekijöille, ”miten toimin esim. tulipalossa”. Kaikille työntekijöille ei kannata antaa koko turvallisuussuunnitelmaa, harva jaksaa sitä lukea. Tee ohjekortit.
- Suunnitelman teko on kertasuoritus, todettujen puutteiden korjaantumista ei seurata. (Heljaste ym. 2008, 113)

3.5 Arviointi ja ylläpito

Jotta hyvä turvallisuus säilyy, täytyy omia menettelytapoja kehittää jatkuvasti. On arvioitava säännöllisesti ja järjestelmällisesti, onko turvallisuus ajan tasalla. Arvioinnissa kannattaa käyttää ennakoivia mittareita, esimerkiksi milloin viimeksi on tehty riskiarviointeja. Viimeistään tapahtuneista vahingoista, onnettomuuksista ja läheltä piti –tilanteista kannattaa ottaa opiksi ja korjata epäkohdat heti. Suunnitelmassa on mainittava, kuinka usein se tarkistetaan ja kenen vastuulla tarkistaminen on. Tarkistaminen kannattaa liittää osaksi muuta säännöllisesti toistuvaa tehtävää, kuten toiminnan ja talouden suunnittelua.

Suunnitelma on tarkistettava ja ajanmukaistettava ainakin silloin,

- kun onnettomuus- ja läheltä piti –tilanteita tutkimalla paljastuu selviä puutteita,

- kun yrityksen tai laitoksen toimintaa muutetaan siten, että sillä on oleellista vaikutusta turvallisuuteen, erityisesti, jos henkilövahinkojen riski lisääntyy,
- jos voimassa on vielä vanha turvallisuussuunnitelma. (Virtanen 2008, 8-9.)

3.6 Pelastusviranomaisen toimet

Pelastusviranomaisen tehtävänä on valistaa, neuvoa ja ohjata omatoimisen varautumisen järjestelyjä sekä valvoa, että lakisääteiset vaatimukset täyttyvät. Yrityksen ja laitoksen kannattaa hyödyntää pelastusviranomaisen kokemusta ja tietoja esimerkiksi paikallisten uhkatekijöiden selvittämisessä ja arvioinnissa, turvallisuustason määrittelyssä sekä turvallisuuskoulutuksen ja –harjoituksen järjestämisessä. Kannattaa selvittää myös pelastuslaitoksen voimavarat. Mitä apua (henkilöstö, kalusto) ja kuinka nopeasti hälytyksestä pelastuslaitokselta on mahdollista saada paikalle? Tämä selvittää osaltaan, kuinka perusteellisiin omiin pelastustoimiin on varauduttava. Viranomaisen tarkastaa pelastussuunnitelman olemassaolon palotarkastuksen yhteydessä. Suunnitelma tai sen yhteenveto on toimitettava pelastusviranomaiselle, jos tämä sitä pyytää. Uudessa yrityksessä ja laitoksessa pelastussuunnitelman tulee olla valmiina ennen toiminnan aloittamista. Mikäli yritys tai laitos on laiminlyönyt velvoitteensa ja suunnitelma puuttuu, voi pelastusviranomainen asettaa määräajan, jonka kuluttua suunnitelman on oltava valmiina, tai teettää suunnitelman yrityksen tai laitoksen kustannuksella. (Virtanen 2008, 11.)

3.7 Tiedotus asianosaisille

Henkilökunnalle järjestetään säännöllisesti turvallisuuskoulutusta, missä yhteydessä käsitellään pelastussuunnitelmaan sisältyvät asiat. Uusille työntekijöille turvallisuusohjeet tehdään selväksi työnopastuksen yhteydessä. Turvallisuustehtäviin nimetyille järjestetään tehtävän edellyttämää koulutusta. Erikseen on suunniteltava, miten asiakkaat saavat tiedon turvaohjeista. Tavarataloissa ja muissa yleisön kokoontumistiloissa turvaohjeet voidaan laittaa opastetauluihin sisäänkäyntien yhteyteen. Lisäksi on huolehdittava turvamerkkien ja opasteiden näkyvyydestä ja riittävydestä. (Virtanen 2008, 22.)

4 LAIT JA ASETUKSET

4.1 Yleistä

Yrityksen ja laitoksen turvallisuustyötä ohjaa osaltaan vuoden 2004 alusta voimaan astunut pelastuslaki (468/2003). Pelastuslaki velvoittaa yrityksen ja laitoksen määrättyihin omatoimisen varautumisen järjestelyihin sekä laatimaan pelastussuunnitelman. (Virtanen 2008, 4.)

Seuraavissa luvuissa käsitellään tärkeimpien lakien ja asetusten keskeisimpiä kohtia, koskien pelastussuunnitelmaa.

4.2 Otteita pelastuslaista 468/2003

Laki 8 § Omatoiminen varautuminen

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät. (Virtanen 2008, 32.)

Laki 9 Suunnittelovelvoite

Valtioneuvoston asetuksessa tarkemmin määriteltävään rakennukseen tai muuhun kohteeseen, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 8 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. (Virtanen 2008, 32.)

4.3 Otteita valtioneuvoston asetuksesta pelastustoimesta 787/2003

Asetus 9 § Velvollisuus laatia pelastussuunnitelma

Pelastuslain 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu pelastussuunnitelma on laadittava:

1. kokoontumis- ja liiketiloihin, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita, kuten yli 50 asiakaspaikan ravintoloihin, yli 25 hoitopaikan päiväkotihuoneistoihin ja yli 500 neliömetrin kokoihin myymälöihin, kouluihin, urheilu- ja näyttelyhalleihin, teattereihin, kirkkoihin, kirjastoihin ja liikenneasemille;
2. kohteisiin, joissa palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käsittely tai varastointi voi aiheuttaa vaaraa ihmisten terveydelle, omaisuudelle tai ympäristölle;
3. tiloihin, jotka on varustettu säädöksessä tai viranomaisen päätöksessä vaaditulla automaattisella sammutuslaitteistolla tai paloilmoittimella;
4. yrityksiin, laitoksiin ja vastaaviin kohteisiin, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden ihmisten määrä on yleensä vähintään 30.

Pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla, ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen asukkaille ja työntekijöille sekä muille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon. Pelastussuunnitelma tai sen yhteenveto on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle tämän antamien ohjeiden mukaisesti. (Virtanen 2008, 32.)

Asetus 10 § Pelastussuunnitelman sisältö

Pelastussuunnitelmassa on selvittävä:

1. ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset;
2. toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi;
3. poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt;
4. turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön tai asukkaiden perehdyttäminen suunnitelmaan;

5. tarvittava materiaali kuten alkusammutus-, pelastus- ja raivauskalusto, henkilösuojaimet ja ensiaputarvikkeet sen mukaan kuin ennakoitujen vaaratilanteiden perusteella on tarpeen;
6. ohjeet erilaisia 1 kohdan mukaisesti ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten;
7. miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon.

Edellä 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun kohteeseen laaditussa pelastussuunnitelmassa on selvitettävä erikseen, miten rakennuksessa tai tilassa olevien heikentynyt toimintakyky otetaan huomioon vaaratilanteisiin varautumisessa. Pelastussuunnitelmassa on tarpeen mukaan otettava huomioon myös kohteen tavanomaisesta poikkeava käyttö. (Virtanen 2008, 32.)

5 KEMIKAALIT

5.1 Kemikaalisäädökset

Useissa yrityksissä ja laitoksissa käsitellään ja varastoidaan aineita, joista on vaaraa terveydelle tai ympäristölle tai jotka ovat palovaarallisia tai räjähtäviä. Tällaisia aineita ovat esimerkiksi polttoaineet, happi, ammoniakki, nestekaasu, maakaasu, asetyleeni, kloori ja hapot. Yrityksen tai laitoksen on oltava selvillä käyttämiinsä tai tuottamiinsa kemikaaleihin liittyvistä velvoitteista ja riskeistä. Velvoitteet selviävät teollisuuskemikaaliasetuksesta (Asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista 59/1999). Velvoitteet määräytyvät sen mukaan, kuinka laajaa toiminta on. Toiminta jaetaan kahteen laajuuteen: laajamittaiseen ja vähäiseen. Toiminnan laajuus tai vähäisyys määritellään kemikaalien määrän ja vaarallisuuden perusteella. (Virtanen 2008, 10.)

5.1.1 Vähäinen teollinen käsittely ja varastointi

Vähäistä toimintaa, kuten huoltoasematoimintaa, valvoo alueen pelastusviranomaisen. Vähäisen toiminnan harjoittajan on tehtävä ilmoitus valvontaviranomaiselle jo ennen toiminnan aloittamista, jos ilmoitusraja kemikaalimäärien perusteella ylittyy. Turvatekniikan keskus (TUKES) ylläpitää rekisteriä kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin luvista, ilmoituksista ja tehdyistä tarkastuksista. Jos vähäistä toimintaa harjoittavassa yrityksessä tai laitoksessa sattuu onnettomuus, on siitä loppuselvityksen yhteydessä ilmoitettava pelastusviranomaiselle. Tämä ilmoittaa siitä edelleen Turvatekniikan keskukselle. Ilmoituksen tarkoituksena on selvittää sekä onnettomuuden syyt että keinot vastaavien tapahtumien estämiseksi. (Virtanen 2008, 11.)

5.2 Moottoribensiinit

Moottoribensiiniä käytetään sähköisellä sytytysjärjestelmällä varustetuissa moottoreissa mm. autoissa, mopoissa, moottoripyörissä, veneissä, moottorisahoissa, ruohonleikkureissa ja moottorikelkoissa. Moottoribensiiniä valmistetaan erikseen kesä- ja

talviolosuhteisiin. Tuotteen höyrystymisominaisuudet säädetään valmistusvaiheessa kulloisiinkin käyttöolosuhteisiin sopiviksi. Markkinoilla on myös joukko moottoribensiinin erikoislaatuja esim. pienkoneisiin ja autokilpailuihin. Oktaaniluku on bensiinin tärkein ominaisuus. Se kuvaa bensiinin puristuskestävyyttä. (ABC turvallisuuskansio, polttoaineet)

Tieliikenteen tärkein polttoaine moottoribensiini on erittäin helposti syttyvä hiilivetyjen seos, jota valmistetaan jalostettaessa raakaöljyä. Siinä käytetään myös lisäaineita. Näitä ovat pesevät ja puhtaana pitävät aineet, hapettumisenestoaineet ja ruosteestoaineet. Lyijyn käytöstä moottoribensiinin lisäaineena luovuttiin Suomessa kokonaan vuonna 1994. Bensiinissä on usein myös happea sisältäviä ainesosia eli oksygenaatteja, jotka parantavat bensiinin palamista moottorissa vähentäen pakokaasupäästöjä. Tunnetuimpia oksygenaatteja ovat MTBE (metyylitertiäärinen butyylietteri), TAME (tertiäärinen amyylimetyylietteri), ETBE (etyylitertiäärinen butyylietteri), TAEE (tertiäärinen amylylietyylietteri) sekä etanoli. (ABC turvallisuuskansio, polttoaineet)

Käsittelijän kannalta kaikki bensiinilaadut ovat mahdollisilta terveysvaikutuksiltaan samankaltaisia. Kaikkia bensiinilaatuja on käsiteltävä yhtä huolellisesti. Moottoribensiinin ylivoimaisesti vaarallisin ominaisuus on sen erittäin herkkä syttyvyys. Itse neste ei kuitenkaan pala vaan ainoastaan siitä eriytyvä höyry eli bensiinin ja ilman seos. Höyryn syttymisalue on varsin pieni (1-8 tilavuusprosenttia) ja erityisesti voimakas räjähdyksenomainen syttyminen edellyttää juuri oikeaa bensiinin ja ilman seosta, esimerkiksi 10 tippaa bensiiniä 10 litran jerrykannussa. Herkän syttyvyyden lisäksi bensiini on vaarallista terveydelle ja ympäristölle, jos sitä käsitellään tai käytetään väärin. (ABC turvallisuuskansio, polttoaineet)

Moottoribensiinit höyrystyvät helposti. Bensiinihöyryjen hengittäminen voi aiheuttaa ihmiselle erilaisia ja eriasteisia oireita riippuen altistumisen suuruudesta.

- Bensiinihöyryjen hengittäminen voi aiheuttaa huimausta tai silmien, nenän ja kurkun ärsytystä.
- Suuret pitoisuudet voivat aiheuttaa hermostollisia oireita kuten päänsärkyä, huimausta, pahoinvointia ja tajunnan häiriötä.

- Erittäin suuret höyrypitoisuudet voivat aikaansaada oksentamisen, kouristuksia sekä johtaa tajuttomuuteen. Pienikin määrä nestemäistä bensiiniä voi keuhkoihin joutuessaan aiheuttaa keuhkotulehduksen, joka voi olla jopa hengenvaarallinen.
- Bensiinin eri ainesosat saattavat nestemäisinä imeytyä ihonkin läpi

Ympäristön kannalta bensiinin vaarallisin ainesosa on MTBE-lisäaine. MTBE on erittäin vaarallinen ympäristölle, siitä johtuen esimerkiksi 1 litra bensiiniä pilaa pahimmillaan 1 000 000 litraa vettä juomakelvottomaksi. Yhdessä litrassa bensiiniä on noin 1 cl MTBE-lisäainetta. Lisäksi bensiinin eri lisäaineet voivat olla myrkyllisiä pieneliöille. Ympäristöön joutuvien bensiinivuotojen puhdistaminen on erittäin kallista ja vaatii erityisosaamista. Erityisesti pitkäaikaisissa maaperän kyllästämistapa-uksissa puhdistuskustannukset voivat nousta korkeiksi. (ABC turvallisuuskansio, polttoaineet)

5.3 Dieselöljy

Dieselöljyä käytetään dieselmoottoreiden polttoaineena mm. tieliikenteen raskaamassa kalustossa ja dieselhenkilöautoissa. Sitä valmistetaan kesä- ja talvilaatuisena. Niiden lisäksi käytetään tarvittaessa arktista dieselöljyä. Dieselöljyä valmistetaan pakkasenkesto-ominaisuuksiltaan erilaisia laatuja eri käyttöolosuhteisiin. Dieselöljyn kylmäominaisuuksia kuvaavat tuotteen samepiste ja suodatettavuuslämpötila. Samepiste on se lämpötila, jossa parafiiniset hiilivedyt alkavat kiteytyä ja tuotteen väri muuttuu sameaksi. Parafiinikiteet ovat niin suuria, että ne voivat tukkia polttoainesuodattimen. Tukkeutuminen johtaa tehon laskuun ja moottorin pysähtymiseen. Häiriötön toiminta riippuu myös ajoneuvon polttoainejärjestelmän rakenteesta. Suodatettavuuslämpötila kuvaa alinta dieselkaluston käyttölämpötilaa hyvin huolletuissa ajoneuvoissa. Koska dieselöljyn leimahduspiste on yli +55 C, se ei ole läheskään yhtä helposti syttyvää kuin moottoribensiini. Kuitenkin myös dieselöljyn kohdalla palovaaraa on pidettävä tärkeimpänä mahdollisena vaaratekijänä. (ABC turvallisuuskansio, polttoaineet)

Moottoribensiinistä poiketen, dieselöljy ei myöskään korkean kiehumisalueensa vuoksi höyrysty helposti. Hengitysilmaan ei siten muodostu sellaisia höyryjä, jotka voisivat olla ihmisen terveydelle vaaraksi – huolimatta tuotteelle ominaisesta hajusta. Säännöllistä tai pitkäaikaista ihokosketusta tulee kuitenkin välttää, koska dieselpolttoaine poistaa iholta sen luonnollisen rasvakerroksen. Tästä johtuen iho kuivuu, mahdollisesti halkeilee, ärsyyntyy ja tulehtuu helposti. (ABC turvallisuuskansio, polttoaineet)

5.4 Polttoöljy

5.4.1 Kevyt polttoöljy

Kevyttä polttoöljyä käytetään etenkin omakoti- ja muiden pienkiinteistöjen öljylämmityksessä, teollisuuden kuivaus-, sulatus- ja polttouunien ja erilaisten tilapäisten ja siirrettävien lämmitys- ja kuivauslaitteiden polttoaineena sekä dieselmootoreiden polttoaineena tiealueen ulkopuolella, lähinnä maa- ja metsätaloudessa ja vesiliikenteessä. Kevyestä polttoöljystä käytetään usein lyhennettä POK. Suomessa kevyeen polttoöljyyn on lisätty tunnistusaineita (mm. punaista väriä) sen erottamiseksi dieselöljystä (dieselpolttoaine), jota koskevat erilaiset veromääräykset. (ABC turvallisuuskansio, polttoaineet)

5.4.2 Moottoripolttoöljy

Moottoripolttoöljy on liikkuvien työkoneiden dieselmootoreissa käytettäväksi soveltuva polttoaine. Se on dieselöljyä, joka on värjätty ja merkitty lievemmin verotetuksi kevyeksi polttoöljyksi. Moottoripolttoöljyn rikkipitoisuusvaatimuksista on säädetty asetuksessa moottoribensiinin ja dieselöljyn laatuvaatimuksista, joka tuli voimaan 1.1.2005. Asetus ei velvoita polttoaineiden jakelijoita toimittamaan markkinoille moottoripolttoöljyä, mutta jos tällä nimikkeellä myydään polttoöljyä, siinä saa olla rikkiä enintään 50mg/kg. Asetus jättää työkoneiden käyttäjien valittavaksi, käyttävätkö nämä työkoneidensa dieselmootoreissa uudet laatuvaatimukset täyttävää moottoripolttoöljyä vai kevyttä polttoöljyä. Useat työkoneiden valmistajat edellyttä-

vät, että uusimmissa dieselmootoreissa käytetään dieselöljyn laatuvaatimukset täyttävää moottoripolttoöljyä. (ABC turvallisuuskansio, polttoaineet)

5.5 Nestekaasu

5.5.1 Nestekaasun ominaisuudet

Nestekaasua varastoidaan pulloissa nestemäisessä muodossa. Normaalioloissa syntyy 1 litrasta nestemäistä kaasua noin 250 litraa kaasua. Kaasuun on lisätty hajusteainetta mahdollisen vuodon havaitsemiseksi. Nestekaasu ei ole myrkyllistä. Pullon paine vaihtelee ulkoilman lämpötilan mukaisesti, mitä korkeampi lämpötila on, sitä suurempi on pullon paine. Nestekaasupullot on varustettu varoventtiilillä, jonka avautumispaine on 30 bar. Nestekaasun kiehumispiste on alhainen -42 C. Syttymisrajat ovat 2,1-9,5 tilavuus-% kaasua ilmassa. (ABC turvallisuuskansio, nestekaasu)

5.5.2 Vaarallisten ominaisuuksien kuvaus

Nestekaasu on erittäin helposti syttyvä kaasu, joka on ilmaa raskaampaa ja voi muodostaa ilman kanssa räjähtävän seoksen. Hyvin suuret pitoisuudet voivat syrjäyttää hengitysilman hapen, josta on seurauksena tukehtumisvaara. Nestemäinen tuote aiheuttaa paleltumia roiskuessaan iholle taikka silmiin alhaisen kiehumispisteen takia. Kaasun syttymiseen tarvittava sytytysenergia on pieni ja vastaavasti tarvittava syttymislämpötila 470 C on matala. Staattisen sähkönsäilyttämisen aiheuttama kipinä on estettävä laitteistojen ja rakennusten maadoituksella. Pullojen varastointipaikat ovat räjähdysvaarallisia tiloja, joissa täytyy käyttää Ex-suojattuja sähkölaitteita. Käytettäessä nestekaasua on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta, epätäydellisessä palamisessa syntyy hiilimonoksidia eli häkää. (ABC turvallisuuskansio, nestekaasu)

5.5.3 Varastointi

Varastoiduksi nestekaasun määräksi katsotaan pullojen osalta nestekaasupullon merkitty nestekaasun suurin sallittu määrä. Määrään lasketaan myös tyhjät pullot.

Sijoituspaikka on merkittävä ”NESTEKAAASUA” varoitustaululla. lisäksi taulussa tulee olla avotulen ja tupakoinnin kieltävät merkinnät. Nestekaasupullot on sijoitettava siten, että ne eivät pääse kuumenemaan, eivätkä ole alttiina mekaaniselle vahingoittumiselle. Varastointipaikan tulee olla lukittavissa. Varastointipaikan tulee olla asianmukaisesti tuulettuva. Pullot varastoidaan pystyasennossa venttiili ylöspäin. Venttiilien suojusten tulee olla paikoilleen kiinnitettynä. Pulloja ei saa varastoida kellarissa, kulkuteiden läheisyydessä eikä portaiden alla. Pullon pinnan lämpötila ei saa nousta korkeammaksi kuin +40 C. Lämpötilan kohoamisen seurauksena pullon varoventtiili avautuu ja varoventtiili ulospuhaltaa nestekaasua. (ABC turvallisuuskansio, nestekaasu)

5.5.4 Nestekaasupullot ja pulloventtiilit

Nestekaasupullon koko ilmoitetaan pullon sisältämän kaasumäärän mukaisesti. Nestekaasupullon venttiilit ovat tyypiltään joko painoventtiilejä (PV) tai kierreventtiilejä (KV). Pulloja on valmistettu eri materiaaleista. Tunnetuin kaasupullo on valmistettu teräksestä. Nykyään on saatavilla myös alumiinisia ja komposiittipulloja. Alumiiniset kaasupullot ovat kevyempiä kuin teräspullot ja soveltuvat paremmin käyttöön jossa pulloa pitää usein siirtää. Komposiittipulloissa on lasikuituvahvisteinen komposiittirakenne, joka on erittäin kevyt ja erityisen luja materiaali. Komposiittia käytetään rakenteissa, joilta vaaditaan suurta lujuutta ja keveyttä. Pullo on läpikuultava, jolloin nestekaasun määrän selvittäminen on helpompaa kuin teräspullon.

Teräspullot: 2, 5 ja 11kg PV – 11kg KV (ulosliitännässä tiiviste) – 11kg MK (moottorikaasu)

Alumiinipullot: 6, 11kg PV – 6, 11kg KV – 11kg MK

Komposiittipullot: 5, 10kg PV

Painoventtiiliset pullot ovat pääasiallisesti käytössä kotitalouksissa. Kierreventtiiliset pullot ovat pääasiallisesti käytössä matkailuvaunuissa, autoissa ja veneissä. Moottorikaasu on tarkoitettu työkonekäyttöön. (ABC turvallisuuskansio, nestekaasu)

5.6 Palavat nesteet

Palavien nesteiden käsittelyyn liittyy aina riskejä, vaikka käsiteltävät kemikaalimäärät olisivat pieniäkin. Palavat nesteet syttyvät helposti ja palo leviää nopeasti. Siksi aineelliset vahingot (laitteistojen, rakennusten ja valmiiden tuotteiden tuhoutuminen sekä tuotannon keskeytyminen) saattavat palavien nesteiden aiheuttamassa tulipalossa olla suuria. Myös henkilövahinkojen vaara on suuri tällaisissa paloissa. (ABC turvallisuuskansio, palavat nesteet)

Kemikaalit jaetaan vaaraominaisuuksien perusteella terveydelle ja ympäristölle vaarallisiin sekä palo- ja räjähdysvaarallisiin kemikaaleihin. Yksittäisellä kemikaalilla voi olla useita vaaraominaisuuksia. Kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteesta selviää mm. kemikaalin luokitus, vaaraominaisuudet ja fysikaaliset ominaisuudet, kuten leimahduspiste, itsesyttymislämpötila ja syttymisrajat. Käyttäjä löytää tiedot kemikaalin luokituksesta sekä tärkeimmistä vaaraominaisuuksista ja turvaohjeista myös kemikaalin päällyksen varoitusmerkinnöistä. (ABC turvallisuuskansio, palavat nesteet)

Palaville nesteille ja kaasuille on ominaista, että niiden höyrystä ja ilmasta muodostuu syttyvä seos. Palavan nesteen leimahduspisteellä tarkoitetaan alinta lämpötilaa jossa höyrystynyt neste tai kaasu voi syttyä. Kaasuseoksen voi sytyttää energia, joka on lähtöisin avotulesta, kuumasta pinnasta, hankauksesta, sähkölaitteen tai staattisen sähkön eli varautumisen aiheuttamasta kipinästä tai muusta kipinästä. Syttyminen on usein räjähdyksenomainen. Oikealla tuotteiden käsittelyllä pienennetään palo- ja ympäristöriskejä. (ABC turvallisuuskansio, palavat nesteet)

5.6.1 Säilytys

Myymälähuoneistossa saa olla palavia nesteitä (esim. lasinpesutiivisteet, autovahat, muut puhdistusaineet) enintään 25 litran astioissa yhteensä 1000 litraa. Tästä määrästä palavia kaasuja ja palavia nesteitä sisältäviä aerosoleja (esim. lasinpesu- tai autonpuhdistusaerosolit, maaliprayt) sekä erittäin helposti syttyviä nesteitä saa olla yhteensä enintään 200 litraa, jotka saavat olla pakattuina enintään 2 litran astioihin.

Edellä mainitut rajat ylittävät määrät on säilytettävä omassa erillisessä paloteknisessä osastossa, palavien nesteiden varastossa. (ABC turvallisuuskansio, palavat nesteet)

ABC Tallikedolla on kaksi erillistä lukittua ulkovarastoa joissa kemikaaleja varastoidaan. Toisessa varastossa on pääosin moottoriöljyjä (benssiini-, diesel-, 2- ja 4-tahtimoottoreille) ja toisessa lasinpesunesteitä, jäähdytinnesteitä sekä autonpuhdistuskemikaaleja.

6 TURVALLISUUSKÄYTTÄYTYMINEN

6.1 Yleistä

ABC Talliketo on joka päivä avoinna 06.00-24.00. Päivittäin asiakkaita käy keskimäärin 1600. Noin isoon asiakasmäärään mahtuu henkilöitä moneen lähtöön. Pääasiassa asiakkaat ovat ihan tavallisia ihmisiä, mutta joukkoon mahtuu myös ihmisiä jotka voivat aiheuttaa jonkin asteisia vaaratilanteita. Väsynyt ihminen voi tehdä tahattomasti asioita jotka voivat johtaa vaaratilanteiden syntymiseen. Myös keskittymisen herpaantuminen tai ajattelemattomuus esim. polttoainetta tankatessa voi aiheuttaa vaaratilanteen. Päähtyneet ja aggressiiviset ihmiset, samoin kuin näpistelyyn tai varkauteen taipuvaiset, aiheuttavat osaltaan poikkeustilanteita.

ABC-ketjussa turvallisuus on tärkeä osa toimintaa. Turvallisuus on merkittävä osa yrityskuvaa ja asiakkaille ja sidosryhmille on tärkeää, että palveluja on turvallista käyttää.

6.2 Vaaratilanteiden ehkäisy

Vaaratilanteiden ehkäisemiseksi tarvitaan ennen kaikkea hyvää turvallisuuskulttuuria. Se on työpaikalla vallitseva tapa suhtautua turvallisuusasioihin ja toimia niissä. Hyvän turvallisuuskulttuurin vallitessa päämääränä ollut hyvä turvallisuustaso on muuttunut arkipäivän käytännöiksi. Hyvään turvallisuuskulttuuriin kuuluu, että henkilöstö tietää työhön ja ympäristöön liittyvät vaarat ja kokee turvallisuudesta huolehtimisen tärkeäksi ja omaan vastuualueeseensa kuuluvaksi asiaksi. Pehdytys, neuvonta, koulutus ja kannustus sekä työpaikan turvallisuussäännöistä sopiminen rakentavat turvallisuuskulttuuria. Työtä on ohjattava sovittujen turvallisuussääntöjen mukaisesti, epäkohtiin heti puuttuen. (Virtanen 2008, 15-16.)

6.3 Tiedottaminen poikkeustilanteissa

Tieto tapahtumasta (ryöstö, tulipalo jne.) on saatettava välittömästi omalle esimiehelle, alueosuuskaupan toimialajohdolle ja ABC-ketjuohjaukseen. Asiakkaille kerrotaan välttämätön, mutta muuten tapahtumia ei kommentoida. Tiedottamisen hoitaa yhdessä toimialajohtaja ja ABC-ketjuohjaus. (ABC Turvallisuusohje 2006, 28.)

6.4 Poikkeustilanteet mittarikentällä

6.4.1 Polttonestesäiliön vuoto

Polttonestesäiliön vuoto havaitaan joko säiliöiden välitilan valvontalaitteen hälytyksenä, säiliömittauksissa ilmenevästä kasvavasta vajeesta tai suoraan automaattisen pinnanmittausjärjestelmän näyttötaulusta. Mikäli kyse on säiliömittauksissa ilmenevästä vajeesta, ilmoitetaan asiasta välittömästi esimiehelle joka päättää jatkotoimista. Polttonestemyynti pitää sulkea välittömästi, mikäli kyse on suuresta vuodosta. Tämän jälkeen hälytetään pelastuslaitos paikalle ja asiasta ilmoitetaan kunnan ympäristöviranomaisille. Mittarikenttä pitää eristää. Kaikista tapauksista on aina raportoitava esimiehelle. (ABC Turvallisuusohje 2006, 21.)

6.4.2 Ylitäyttötilanne tai letkurikko

Polttonestesäiliöiden täytön yhteydessä voi tapahtua ns. ylitäyttö, eli polttonestettä valuu täyttöpaikalle tai mittarikentälle suuri määrä. Tällaisen tapahtuman sattuessa pitää polttonestemyynti välittömästi katkaista. Hätäkatkaisimet löytyvät sekä mittarikentältä että liikennemyymälän sisätiloista. Näytteenotto- ja sulkukaivon venttiilit pitää sulkea. Ylivuotanut polttoneste imeytetään imeytysaineella. Mittarikentällä olevat ajoneuvot työnnetään tai hinataan pois räjähdysvaaran minimoimiseksi. Mikäli ylivuotanut nestemäärä on suuri, pitää asiasta ilmoittaa pelastuslaitokselle, vesi- ja viemärilaitokselle sekä tarvittaessa ympäristöviranomaisille. Suuren vuodon tapahtuessa pitää alue eristää ulkopuolisilta. Ylitäyttötilanteet raportoidaan aina esimiehelle. (ABC Turvallisuusohje 2006, 22.)

6.5 Uhkaava asiakastilanne

Oma käyttäytyminen voi lisätä tai vähentää uhkaavan tilanteen vakavuutta. Rauhallinen ja asiallinen käytös usein ”tarttuu” myös asiakkaaseen ja aggressiivinen asiakastilanne voi raueta. Jos on tehnyt jonkun virheen, on se parempi myöntää ja yrittää korjata tilanne kuin kiistää se. Kiihtyneen asiakkaan kanssa ei pidä ryhtyä väittelemään, vaan antaa tämän ensin rauhassa kertoa asiansa ja vasta sen jälkeen yrittää etsiä ongelmaan järkevää ratkaisua. Jos asiakas huomaa olleensa väärässä, ei tätä pidä nolata vaan asiallisesti suhtautua ja antaa tämän säilyttää ”kunniansa”. Mikäli asiakas vaikuttaa väkivaltaiselta, pitää paikalle heti kutsua esimies, työtoveri tai ottaa yhteys vartiin tai poliisiin. (ABC Turvallisuusohje 2006, 7-8.)

6.6 Tulipalo

Tulipalo liikennemyymälässä on aina vakava asia. Tulen päästessä irti tärkeintä on maltin säilyttäminen. Tärkein suojeltava kohde on asiakas. Asiakkaat on opastettava ulos liikennemyymälästä lähimpiä poistumis- ja varateitä käyttäen ja sen jälkeen on varmistuttava, että omalle vastuualueelle ei jää ihmisiä.

Toimenpiteet

- Pelasta vaarassa olevat ihmiset
- Sammuta tulipalonalku lähimmällä alkusammuttimella
- Ilmoita pelastuslaitokselle (112)
- Rajoita palon leviämistä sulkemalla ovet ja ikkunat
- Ilmoita esimiehelle tapahtuneesta
- Opasta pelastuslaitosta
- Opasta asiakkaita
- Noudata esimiehen ohjeita

(ABC Turvallisuusohje 2006, 12.)

6.6.1 Rasvakeitinpalo

Yksi vaarallisimmista sisällä olevista laitteista on keittiötiloissa oleva rasvakeitin. Yli 150 C lämpöinen rasva aiheuttaa syttyessään nopeasti leviävän tulipalon. Ympärille roiskunut rasva syttyy helposti ja palo leviää. Syttymistä edistää rasvan epäpuhtaus ja liian korkea lämpötila. Oikein käytettynä rasvakeitin on kuitenkin melko vaaraton. Jos rasvakeitin kuitenkin syttyy palamaan, sammutetaan se aina tukahduttamalla. Palon ollessa pieni se voidaan tukahduttaa kattilan kannella. Suuremman palon voi tukahduttaa sammutuspeitteellä, joka laitetaan tiiviisti palavan keittimen päälle siten, että hapensaanti keittimessä estyy. Peitettä pidetään astian päällä riittävän kauan, ennen kuin varovasti tarkistetaan, onko palo sammunut. Syttyneestä rasvakeitimestä pitää välittömästi sammuttaa virta. Vettä ei saa milloinkaan käyttää rasvapalon sammuttamiseen, sillä vesi ainoastaan levittää kuumaa rasvaa. (ABC Turvallisuusohje 2006, 13.)

6.7 Ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä

Kaikki kulkuväylät ja varatiet on aina pidettävä vapaana tavaroista ja ovien tulee olla avattavissa. Roskat ja jätteet kuuluu säilyttää niille tarkoitetuissa astioissa. Palavien nesteiden, vaarallisten-, ja räjähtävien aineiden säilytyksessä ja käsittelyssä pitää noudattaa niistä annettuja ohjeita. Viallisia sähkölaitteita ei pidä käyttää, vaan ne on korjattava ehjillä ja toimittava vialliset huollettaviksi. Oma huolellinen käytös ja ohjeiden noudattaminen vähentävät tapaturmien riskiä. (ABC Turvallisuusohje 2006, 13.)

6.8 Henkilövahinko/sairastapaus

Henkilövahingot ja sairastapaukset ovat usein äkillisiä ja ennalta arvaamattomia. Niihin tulee kuitenkin reagoida nopeasti ja siksi on hyvä ennalta tietää miten kussakin tapauksessa tulee toimia. Sairaskohtauksen tai tapaturman sattuessa oman maltin säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää, koska silloin pystyy parhaiten auttamaan muita. Jokainen meistä on kykenevä antamaan apua. Kun tapaus on havaittu ja ensiapu aloitettu, on viipymättä tehtävä hätäilmoitus numeroon 112 ja toimittava ammattilais-

ten ohjeiden mukaan. Lisävahinkojen syntyminen pyritään estämään, eikä potilasta liikutella, ellei se ole välttämätöntä. Ambulanssille pitää järjestää opastus ja mahdollisuuksien mukaan eristää alue ulkopuolisilta ihmisiltä. Kuitenkin jos asiakkaiden joukossa on ammattihenkilöitä on heidän apunsa hyvä ottaa vastaan. Potilaan omaisuudesta pitää muistaa huolehtia ja vastuu potilaasta on henkilökunnalla siihen asti kunnes lääkintähenkilöt saapuvat paikalle. Kaikista tapaturmista pitää ilmoittaa viipymättä esimiehelle. (ABC Turvallisuusohje 2006, 14.)

6.9 Myymälävarkaus

Mittarikentällä ja myymälätiloissa on tallentava kameravalvonta. Se auttaa varkaustapauksissa tunnistamisessa ja valvonta on tehokkaampaa, kun voi seurata useita kohteita samanaikaisesti. Kameravalvonnasta huolimatta varkauksien ennaltaehkäisy ei ole helppoa, eikä niitä pystytä kokonaan estämään. Normaalin työn tekemisen ohella on oltava valppaana, huomioida asiakkaita ja tarkkailla oudosti käyttäytyviä. Jos epäilee jotakuta näpistyksestä tai varkaudesta, pitää seurata hänen toimintaansa varmistaakseen asian. Asiaan saa puuttua vasta kun on varma, että asiakas on todella kätkenyt tavarat ja pyrkii ulos maksamatta niitä. On hyvä jos asialla on enemmän kuin yksi silminnäkijä. Jokaisella on oikeus käyttää jokamiehen kiinniotto-oikeutta. Asiakkaan voi pysäyttää ja pyytää sivummalle. Asiakkaaseen tai hänen tavaroihinsa ei pidä tarttua, mutta kassin tai takin sisällön voi pyytää itse näyttämään. Tässäkin tilanteessa pitää itse käyttäytyä asiallisesti ja päättäväisesti. Ketään ei kannata sanoa varkaaksi, vaikka tilanne sellaiseksi todettaisiinkin. Jos asiakkaalta ei löydy varastettuja tavaroita, on paikallaan pyytää kohteliaasti anteeksi ja pahoitella väärinymmärrystä. Jos varastettuja tavaroita löytyy, on syytä kutsua paikalle poliisi. Kaikki varkaudet ja näpistykset tulee ilmoittaa poliisille. Jokamiehen kiinniotto-oikeuden mukaan on myös oikeus estää epäiltyä poistumasta. Jos se kuitenkin voi millään tavoin vaarantaa omaa, työtovereiden tai asiakkaiden turvallisuutta, on parempi tyytyä kirjaamaan ylös tuntomerkit ja poistumissuunta poliisia varten. (ABC Turvallisuusohje 2006, 15-16.)

6.9.1 Jokamiehen kiinniotto-oikeus

Jokainen saa ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksentekijän, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Jos kiinniotettava tekee vastarintaa tai pakenee, kiinniottaja saa käyttää sellaisia kiinniottamisen toimittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon rikoksen laatu, kiinniotettavan käyttäytyminen ja tilanne muutenkin. (ABC turvallisuuskansio)

6.10 Ilkivalta/murtovarkaus

Havaitessa ilkivallan tekoa liikennemyymälän alueella pyritään tekijä/tekijät ottamaan kiinni ja estämään ilkivallan teko. Tässäkin tulee muistaa, ettei itseä tai muita paikalla olijoita tule saattaa vaaralle alttiiksi. Ilkivallan tekijöiden tuntomerkit, kulkuneuvot ja pakoreitit tulee ottaa muistiin. Kameravalvonnan ansiosta ilkivalta usein myös tallentuu, jolloin tunnistus ja teot eivät ole pelkästään silminnäkiähavaintoihin perustuvaa. Tapahtumasta pitää ilmoittaa viipymättä esimiehelle ja vartiointiliikelle. (ABC Turvallisuusohje 2006, 30.)

Mikäli sisäänkäynneissä, varastojen ovissa tai ikkunoissa huomaa mahdollisia murtojälkiä, pitää tapahtumasta ilmoittaa välittömästi esimiehelle, poliisille ja vartiointiliikkeelle. Ilkivalta- tai murtovälineisiin ei pidä koskea, eikä tapahtumapaikkaa saa siivota. Paikka pitää eristää ulkopuolisilta. Kaikki havainnot pitää kirjata ylös. Paikalla voi olla mahdollisia todistajia, kulkuneuvoja ja jälkiä. Ilmoituksen jälkeen on muistettava salassapitovelvollisuus eikä asiaa tule kommentoida ulkopuolisille. Asiakkaita tulee informoida asiallisesti jos liikennemyymälän toiminta poikkeaa normaalista. Tällaisia voivat olla esim. uloskäyntien tai alueiden eristäminen. (ABC Turvallisuusohje 2006, 30.)

7 PELASTUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ

7.1 Esimerkki pelastussuunnitelmasta

Jokainen pelastussuunnitelma on yksilöllinen. Lait ja asetukset määräävät kuitenkin pitkälti mitä pelastussuunnitelmassa tulee olla. Valmiita pelastussuunnitelman runkoja on olemassa, joita muokkaamalla voidaan jokaiseen kohteeseen saada aikaiseksi kattava pelastussuunnitelma. Seuraavassa on esimerkki, minkälainen pelastussuunnitelman runko voisi olla.

1. Pelastussuunnitelman perusteet

- 1.1. Suunnitelman tarkoitus
- 1.2. Kohteen yleistiedot
- 1.3. Suojeltava henkilöstö ja omaisuus
- 1.4. Yhteistyö pelastustoimen kanssa

2. Riskiarvio ja riskien vaikutukset

- 2.1. Riskin arviointimenettely
- 2.2. Riskit ja niiden merkitys toiminnalle
- 2.3. Riskien poistaminen ja toiminnan seuraaminen

3. Toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi

- 3.1. Paloturvallisuus
  - 3.1.1. Tulitöiden paloturvallisuus
  - 3.1.2. Tuhopolttojen torjunta
  - 3.1.3. Oma palotarkastus
  - 3.1.4. Jälkivahinkojen torjunta
- 3.2. Vaaralliset aineet
- 3.3. Ensiapuvalmius
- 3.4. Varautuminen vaaratilanteisiin kiinteistönhuollossa

4. Poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt

- 4.1. Rakennuksesta poistuminen ja kokoontumispaikat
  - 4.2. Sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt
  - 4.3. Väestönsuojat
    - 4.3.1. Väestönsuojat ja suojien käyttösuunnitelmat
5. Turvallisuudesta vastaavat henkilöt ja turvallisuuskoulutus
- 5.1. Turvallisuusorganisaatio
  - 5.2. Turvallisuuskoulutus
    - 5.2.1. Turvallisuushenkilöstön koulutustilanne
6. Turvallisuusmateriaali
7. Ohjeet erilaisia onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten
- 7.1. Yleiset toimintaohjeet onnettomuuksien varalta
    - 7.1.1. Sisäiset hälytysjärjestelyt
    - 7.1.2. Rakennuksesta poistuminen
    - 7.1.3. Häätöilmoituksen teko
    - 7.1.4. Vahingosta toipuminen
  - 7.2. Onnettomuuskohtaiset toimintaohjeet
    - 7.2.1. Toimintaohje tulipalon sattuessa
    - 7.2.2. Toimintaohje tapaturman tai sairaskohtauksen sattuessa
    - 7.2.3. Toimintaohje uhkaavan henkilön kohtaamistilanteessa
    - 7.2.4. Toimintaohje pommiuhkaustilanteessa
    - 7.2.5. Toimintaohje varkaus- tai ryöstötapauksessa
    - 7.2.6. Toimintaohje sähkökatkon sattuessa
    - 7.2.7. Toimintaohje kaasuvaarassa
    - 7.2.8. Toimintaohje säteilyvaarassa
    - 7.2.9. Toimintaohje väestönsuojaan suojauduttaessa

(Heljaste ym. 2008, 113-115.)

8 YHTEENVETO

8.1 Työn tarkastelu

Opinnäytetyötä voidaan pitää onnistuneena, koska lopputuloksena saavutettiin se mitä alussa asetettiin tavoitteeksi. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä liikennemyymälään kattava pelastussuunnitelma ja sellainen myös tehtiin. Työ oli erilaisten ohjeistusten ja toimintatapojen keräämistä eri lähteistä, sekä asioiden varmistusta ja päivitystä. Työssä ei varsinaisesti keksitty mitään uutta, vaan ensisijaisesti pyrittiin saamaan kaikki tarpeellinen tieto yhden asiakirjan alle. Toki toimintatapoihin ja ohjeistuksiin tuli joitakin uudistuksia ja parannuksia. Opinnäytetyönä tehty liikennemyymälän pelastussuunnitelma on osittain tämän työn liitteenä (LIITE 1). Pelastussuunnitelma on tarkoitettu henkilökunnan käyttöön.

8.2 Jatkotoimenpiteet

Pelastussuunnitelma on asiakirja mikä pitää olla tehtynä ja ajan tasalla. Tästä syystä nyt valmis suunnitelma on tulevaisuudessa tarpeeton, ellei sitä säännöllisesti päivitetä. Henkilökuntaa pitää kouluttaa kun tulee uusia asioita tai toimintatapoja, mutta myös vanhojen asioiden kertausta pitää suorittaa. Aina jos tapahtuu joku vaaratilanne tai vastaava, pitää asia huomioida ja tehdä tarvittavat toimenpiteet. Mahdollisista muutoksista pelastussuunnitelmassa ja henkilökunnan koulutuksesta vastaa liikennemyymälän päällikkö.

LÄHTEET

ABC turvallisuuskansio. S-ryhmän ja Osuuskauppa Keulan. Dokumentteja ja tiedotteita.

ABC turvallisuusohje. 2/2006. SOK yritysturvallisuus ja riskienhallinta.

Heljaste, J-M., Korkiamäki, J., Laukkala, H., Mustonen, J., Peltonen, J. & Vesterinen, P. 2008. Yrityksen turvallisuusopas. Helsingin seudun kauppakamari. Helsinki: Gummerus.

Hietala, H., Hurmalainen, M. & Kaivanto, K. 2009. Työsuojeluvastuuopas. 7. uud. p. Talentum Media Oy. Helsinki: Karisto Oy.

Kivimäki, P. 2003. Satavuotias Keula nuoruutensa voimissa. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.

Liukkonen, J. 2007. Palvelutyöpaikkojen turvallisuussuunnitteluopas. Sähköinfo Oy. Espoo: Tammer-Paino Oy.

Nieminen, J. Liikennemyymälän päällikkö. Rauma. Henkilökohtainen tiedonanto 21.7.2011.

Saloheimo, J. 2006. Työturvallisuus: perusteet, vastuu ja oikeussuoja. 2. uud. p. Talentum Media Oy. Helsinki: Karisto Oy.

S-ryhmän www-sivut. Viitattu 10.8.2011. <http://www.s-kanava.fi>

Virtanen, M. 2008. Pelastussuunnitelma: opas yrityksille ja laitoksille. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. 4. korj. p. Helsinki: Esa Print Oy

ABC TALLIKETO
PELASTUSSUUNNITELMA

SISÄLLYS

<u>1.</u>	<u>PELASTUSSUUNNITELMAN PERUSTEET</u>	44
1.1.	<u>LAKI- JA ASETUSPERUSTEET</u>	44
1.2.	<u>SUUNNITELMAN TARKOITUS</u>	46
1.3.	<u>KOHTEEN YLEISTIEDOT</u>	46
1.4.	<u>LIITTYMINEN KUNNAN PELASTUSTOIMEEN</u>	47
<u>2.</u>	<u>VAARATILANTEET JA NIIDEN VAIKUTUKSET</u>	47
2.1.	<u>VAARAA TUOTTAVAT AINEET</u>	49
2.2.	<u>VAARALLISET AINEET</u>	50
2.2.1.	<u>Vaarallisten aineiden käsittelyohjeita</u>	50
<u>3.</u>	<u>TOIMENPITEET VAARATILANTEIDEN EHKÄISEMISEKSI JA SUOJAUTUMISMAHDOLLISUUDET</u>	50
3.1.	<u>KIINTEISTÖN HUOLTO</u>	51
3.2.	<u>VÄESTÖNSUOJAT</u>	51
<u>4.</u>	<u>TURVALLISUUDESTA VASTAAVAT HENKILÖT</u>	52
<u>5.</u>	<u>TULITYÖT</u>	53
<u>6.</u>	<u>TURVALLISUUSKOULUTUS</u>	54
6.1.	<u>TURVALLISUUSHENKILÖSTÖN KOULUTUSTILANNE</u>	54
<u>7.</u>	<u>TURVALLISUUSMATERIAALI</u>	55
7.1.	<u>TURVALLISUUSMATERIAALITÄULUKKO</u>	55
<u>8.</u>	<u>SUUNNITELMA TOIMINNASTA ERILAISISSA ONNETTOMUUS-, VAARA- JA VAHINKOTILANTEISSA</u>	56
<u>9.</u>	<u>VALVONTA JA MÄÄRÄAIKAISTEHTÄVÄT</u>	57

LIITE 1: VÄESTÖNSUOJAN MATERIAALISUOSITUS JA TARKASTUSLISTA

LIITE 2: ENSIAPUKAAPIN PERUSMATERIAALI

LIITE 3: TURVALLISUUDEN TOIMINTAOHJEET (SOS)

LIITE 4: TULITYÖLUPA -KAAVAKKEET

LIITE 5: TULITYÖT -SUOJELUOHJE 2002 (Vakuutusyhtiö Tapiolan)

LIITE 6: LIIKENNEMYYMÄLÄN RISKIANALYYSI (pyydettyä liikennemyymäläpääl tai aok:n konttorilta)

LIITE 7: KIINTEISTÖN POHJAKUVAT (pyydettyä liikennemyymäläpääl. tai aok:n konttorilta)

LIITE 8: LIIKENNEMYYMÄLÄN TURVAKANSIO (pyydettyä liikennemyymäläpääl. tai aok:n konttorilta)

LIITE 9: ABC-TURVAOHJE (pyydettyä liikennemyymäläpäälliköltä)

PELASTUSSUUNNITELMAN LAATIJAT:

Päiväys	Nimi	Tehtävä
	Jarkko Nieminen	Liikennemyymäläpäällikkö
	Jani Ylijoki	Insinööriopiskelija

PELASTUSSUUNNITELMAN HYVÄKSYJÄ: (toimialajohtaja / kiinteistöpäällikkö)

Päiväys	Nimi	Tehtävä

PELASTUSSUUNNITELMAN TARKASTUS: (pelastusviranomainen)

Päiväys	Nimi	Tehtävä

JAKELU JA PÄIVITYS

Pelastussuunnitelmia on nykyvaiheessa 2 kpl. Ne on jaettu seuraavasti:

- Osuuskauppa Keula Konttori
- ABC Talliketo
-

Henkilöstölle on jaettu toimintaohjeita tarpeen mukaisesti. Turvallisuus- / suojelujohtaja huolehtii suunnitelmien jakelusta ja päivittää suunnitelman vähintään kerran vuodessa ja aina kun tapahtuu muutoksia. (liikennemyymäläpäällikkö vastaa ja toteuttaa)

PELASTUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

LAKI- JA ASETUSPERUSTEET

Tulta ja syttyvää tai räjähtävää taikka muuta vaarallista ainetta on käsiteltävä huolellisesti ja riittävää varovaisuutta noudattaen. Ryhdyttäessä sellaiseen korjaus- ja muuhun työhön, jonka johdosta tulipalon tai muun onnettomuuden vaara tuntuvasti lisääntyy, on huolehdittava riittävästä varotoimista. Jokainen on mahdollisuuksiensa mukaan velvollinen valvomaan, että hänen määräysvaltansa piirissä noudatetaan tulipalon tai muun onnettomuuden ehkäisemiseksi ja henkilöturvallisuuden varmistamiseksi annettuja säännöksiä ja määräyksiä. (Pelastuslaki § 23)

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät. (Pelastuslaki § 8).

Asetuksessa säädettävän rakennuksen omistajan ja haltijan, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittajan, viraston, laitoksen ja yhteisön on laadittava suunnitelma 8 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. (Pelastuslaki § 9)

Velvollisuus laatia pelastussuunnitelma (Pelastustoimiasetus § 8)

Pelastuslain 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu pelastussuunnitelma on laadittava:

- 1) asuinrakennuksissa tai muissa rakennusryhmissä, joissa on samalla tontilla tai rakennuspaikalla yhteensä vähintään viisi asuinhuoneistoa;
- 2) sairaaloissa, vanhainkodeissa ja muissa ympäri vuorokauden käytössä olevissa hoitolaitoksissa tai vastaavissa tiloissa, joissa olevien henkilöiden kyky havaita vaaratilanne tai mahdollisuudet toimia vaaratilanteen edellyttämällä tavalla ovat heikentyneet;
- 3) hotelleissa, asuntoloissa, lomakylissä, leirintäalueilla ja muissa vastaavissa majoitustiloissa, joissa on yli 10 majoituspaikkaa;
- 4) kokoontumis- ja liiketiloissa, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita, kuten yli 50 asiakaspaikan ravintoloissa, yli 25 hoitopaikan päiväkotihuoneistoissa ja yli 500 neliömetrin kokoisissa myymälöissä, kouluissa, urheilu- ja näyttelyhalleissa, teattereissa, kirkkoissa, kirjastoissa ja liikenneasemilla;
- 5) suurehkoissa tuotanto-, varasto- ja maataloustuotantotiloissa;
- 6) kohteissa, joissa palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käsittely tai varastointi voi aiheuttaa vaaraa ihmisten terveydelle, omaisuudelle tai ympäristölle;
- 7) yrityksissä, laitoksissa ja vastaavissa kohteissa, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden henkilöiden määrä on yleensä vähintään 30.

Jos samaa kohdetta varten tulee muun lain kuin pelastuslain nojalla laatia pelastus-, valmius- tai muu vastaava suunnitelma, 1 momentissa tarkoitettua erillistä pelastussuunnitelmaa ei vaadita, vaan tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja vastaavat tiedot voidaan koota muun lain nojalla laadittavaan suunnitelmaan. Jos samassa rakennuksessa on useampia pelastussuunnitelman laatimiseen velvoitettuja, rakennuksen omistaja tai hänen edustajansa ja huoneiston haltijat huolehtivat yhteistyössä rakennuksessa yhteisesti tarvittavien toimenpiteiden suunnittelusta, jollei muuta ole sovittu.

Pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen asukkaille, työntekijöille ja muille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon. Pelastussuunnitelma tai sen yhteenveto on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle tämän antamien ohjeiden mukaisesti.

Pelastussuunnitelman sisältö (Pelastustoimiasetus § 9)

Pelastustoimilain 9 §:n 3 momentissa tarkoitettussa suunnitelmassa on selvitettävä:

- 1) vaaratilanteet ja niiden vaikutukset;

- 2) toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi;
- 3) suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt;
- 4) suojeluhenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön tai asukkaiden perehdyttäminen suunnitelmaan;
- 5) tarvittava suojelumateriaali;
- 6) ohjeet erilaisia onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten; sekä
- 7) miten suunnitelmaan sisältyvät turvallisuustoimenpiteet saatetaan asianomaisten tietoon.

Henkilöturvallisuuden kannalta vaativissa kohteissa on pelastussuunnitelmassa selvitettävä erikseen, miten rakennuksen tai tilan käyttäjien tai asukkaiden mahdollinen alentunut tai rajoitettu toimintakyky otetaan huomioon vaaratilanteisiin varautumisessa.

Pelastussuunnitelmassa on tarpeen mukaan otettava huomioon myös tavanomaisesta poikkeava tilan käyttö.

SUUNNITELMAN TARKOITUS

Tehtävänä on suojata yrityksen alueella työskentelevä henkilöstö, ympäristö ja omaisuus erilaisten vaarojen varalta. Yrityksessä on ryhdytty sellaisiin valmiutta edistäviin toimenpiteisiin, että vaaran torjuminen ja pelastaminen voidaan tarpeen vaatiessa toteuttaa viivytyksittä. Tästä johtuen turvallisuushenkilöstö koulutetaan ensiapu-, pelastus- ja sammutustehtäviin ja hankitaan toiminnassa tarvittavat välineet.

Tämä suunnitelma liittyy yrityksen muihin turvallisuusjärjestelyihin ja laatujärjestelmiin sekä edistää myös työturvallisuutta. Suunnittelussa varaudutaan myös väestönsuojeluun henkilöstö- ja materiaali-järjestelyihin.

KOHTEEN YLEISTIEDOT

Toimipaikan nimi	ABC Talliketo		
Toimipaikan osoite	Tallikedonkatu 12 26100 Rauma		
Toimipaikan turvallisuusjohtaja	Ari Pakaslahti Gsm: XXXXX		
Toimipaikan kortteli n:o	684-1-75-4		
Toimipaikan tontti n:o	684-1-75-4		
Toimipaikan rakennusten kerrosala	537 m ²	Ja tilavuus	2075 m ³
Toimipaikan rakennusten kerrosluku	1		
Toimipaikan rakennusten paloluokka	P3		
Toimipaikan henkilömäärä yhteensä (henkilöstö + asiakkaat keskimäärin)	Kiinteistössä työskentelee 1-4 henkilöä yhteensä, riippuen ajankohdasta. Asiakkaita keskimäärin n. 80 per tunti.		
Toimipaikan vakuutusyhtiö	Tapiola, yhteyshenkilö Antero Lehto puh. XXXXX		
Toimipaikan vartiointi	Securitas Oy, Lyseokatu 6 puh. XXXXX		
Toimipaikan kiinteistöhuolto	RTK Palvelu Oy, Papinhaankatu 26100 Rauma p. XXXXX (Päivystys) p. XXXXX		

LIITTYMINEN KUNNAN PELASTUSTOIMEEN

<u>Kunnan palo- ja pelastuslaitos (tiedot saa pelastuslaitokselta)</u>			
Nimi	Satakunnan pelastuslaitos Rauman toimialue	Puhelin	XXXXXX
Osoite	Sahankatu 4 26100 Rauma		
Poikkeusolojen johto-keskus	Sahankatu 4	Puhelin	XXXXXX
Aluepalopäällikkö	Juha Suonpää	Puhelin	XXXXXX
Johtava palotarkastaja	Matti Joutsu	Puhelin	XXXXXX
Vastuutarkastaja (palom.)	Lauri Sillankorva	Puhelin	XXXXXX
Valmiuspäällikkö (vss)	Tiina Kielinen	Puhelin	XXXXXX
<u>Kohteen sijoittuminen kunnan aluejakoon</u>			
Kohde kuuluu	Satakunnan hätäkeskus	Hätäkeskuksen alueeseen	
Johtokeskus	Sahankatu 4	Hätänumero Varanumero Ei kiireelliset puh.	112 XXXXXX
Lähin palo- ja pelastusasema Osoite	Rauman pelastuslaitos Sahankatu 4	Puhelin	XXXXXX
		Toiminta- valmiusaika	alle 10 minuuttia
Suojelupiiri			
Johtopaikka		Puhelin	
Suojelulohko			
Johtopaikka		Puhelin	
<u>Kunnalliset/yksityiset työterveys-, ensiapu- ja kokoontumispaikat</u>			
Työterveysasema	Lääkärikeskus Minerva Kalliokatu 4, 26100 Rauma	Puhelin	XXXXXX
Suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen Kokoontumispaikka (esim. yleinen väestönsuoja)		Puhelin	

VAARATILANTEET JA NIIDEN VAIKUTUKSET

Vaaratilanteet ja niiden vaikutukset on kuvattu liikennemyymälään laaditussa riskianalyyssissä, joka löytyy tämän pelastussuunnitelman liitteestä 6.

Seuraavassa keskeisimmät asiakkaita, henkilöstöä ja liikennemyymälää uhkaavat vaaratilanteet.

- 1. Tulipalo**
- 2. Polttoainevuoto**
- 3. Ryöstö**
- 4. Pahoinpitely**
- 5. Tuhopoltto**
- 6. Pommiuhkaus**
- 7. Tapaturma / sairaskohtaus**
- 8. Vesivahinko**
- 9. Sähkökatko**
- 10. Varkaus**
- 11. Ilkivalta**
- 12. Murto**
- 13. Tietokonevirukset**

VAARALLISET AINEET

Vastuhenkilö	Jarkko Nieminen, liikennemyymäläpäällikkö
Viranomaistarkastukset ja luvat	

Vaarallisten aineiden käsittelyohjeita

- käytössä olevat aineet on luetteloitu ja luettelot pidetään ajan tasalla
- varastointiin, käsittelyyn ym. liittyvät riskit on tunnistettu
- käyttöturvallisuustiedotteet saatavilla ja ajan tasalla
- käsittely on järjestetty turvallisesti
- kukin käyttäjä tietää oikeat käyttötavat ja riskit
- käytöstä poistettujen aineiden ja jätteiden hävitys asianmukaista
- mahdollisiin onnettomuuksiin on varauduttu
- varastot ja käyttöpaikat merkitty asianmukaisesti
- ulkopuolisille työntekijöille, esim. siivoushenkilöstölle ja kunnossapito-työntekijöille annetaan tarpeellinen tieto riskeistä ja niiden torjunnasta

TOIMENPITEET VAARATILANTEIDEN EHKÄISEMISEKSI JA SUOJAUTUMISMAHDOLLISUUDET

Toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi sekä vaaratilanteilta suojautumismahdollisuudet on kuvattu liikennemyymälän riskianalyyssissä (kts. liite 6) ja liikennemyymälän turvallisuus- ja ympäristökonseptissa (kts. liite 7) sekä ABC-turvaohjeessa (kts. liite 8).

KIINTEISTÖN HUOLTO

Vastuuhenkilö (t)	Hallintopäällikkö Ari Pakaslahti
Sähköverkko- ja sähkötoimittaja	Rauman Energia Oy Kairakatu 4 keskus xxxxx vika. ma-pe 9-16 xxxxxx vikailm. työajan ulkopuolella xxxxxx
Varavoima	Ei ole
Muuntajat ja sähköpääkeskukset	Rauman Energia Oy Kairakatu 4 keskus xxxxx vika. ma-pe 9-16 xxxxxx vikailm. työajan ulkopuolella xxxxxx
Lämmitysjärjestelmät	RTK
Vesi- ja viemärijärjestelmät	Vesi-Vasa Oy Papinhaankatu 2. puh xxxxx. Jouni Vainio xxxxx Jani Vainio xxxxx. Päivystys 24 h xxxxxx
Veden pääsulkujen sijainti	Autopesuhallin sisäkulmassa
Ilmastointi	YIT Oy, Pertti Silvennoinen xxxxxx
IV-konehuoneiden sijainti	Tekninen tila varaston vieressä
Ilmastoinnin hätäpysäytys	Keittiön takaovesta vas. puolella seinällä (samassa yhteydessä myymälän valais- tuksen kanssa)
Autopesun hätäpysäytys	Keittiön takaovesta vas. puolella seinällä (samassa yhteydessä myymälän valais- tuksen kanssa)
Ilmastoinnin puhdistus	Suodattimien vaihto 2 krt/vuosi, rasva- kanavat 1 krt/vuosi, Are
Jätehuolto ja ongelmajätteet	Rauman Seudun ympäristöhuolto (seka- jäte+muut jakeet)
Ovihuolto	Kone (numero liukuovessa)
Turvamerkkien ja turvamerkki- valaistuksen huolto	Rtk
Mittarikentän huolto	Mittarihuolto P Ahokas, Pori

VÄESTÖNSUOJAT

Kiinteistössä ei ole väestönsuojaa.

TURVALLISUUDESTA VASTAAVAT HENKILÖT

Turvallisuudesta vastaava johtaja	Yhteystiedot
Ari Pakaslahti	
Johtajan apulainen (varamies)	Yhteystiedot
Marko Markela	xxxxx tai xxxxx
Osastojen vastuhenkilöt (Osastovastaavat, Vuoropäälliköt jne.)	Yhteystiedot
Jarkko Nieminen	xxxxx
Terhi Nousiainen	xxxxx
Petri Salla	xxxxx
Tuija Mokko	xxxxx
Turvallisuuteen liittyvien muiden henkilöiden nimet (Huoltoliikkeet, vartiointi, ympäristöviranomainen jne.)	Yhteystiedot
RTK Palvelu Oy	xxxxx (Päivystys)
Jyrki Maula	xxxxx
Mika Marttila	xxxxx
Securitas Oy	xxxxx

TULITYÖT

TULITÖIDEN VALVONTASUUNNITELMA

Toimipaikan nimi ja osoite:	ABC Talliketo Tallikedonkatu 12 26100 Rauma
Toimipaikan vakituiset tulityöpaikat ovat: Kaikki muut alueet ovat tilapäisiä tulityöpaikkoja.	
<p>Tämä tulitöiden valvontasuunnitelma on toimipaikkamme pysyvä ohje tulitöiden turvatoimista. Tämä valvontasuunnitelma koskee myös alueella toimivia ulkopuolisia tulitöiden tekijöitä, joille se on toimitettava.</p> <p>Tulitöiden tekeminen edellyttää aina tämän suunnitelman mukaisia turvallisustoimia ennen tulityön aloittamista, tulityön aikana ja tulityön jälkeen. Suunnitelma sisältää tulitöiden toimenpiteet tulipalojen ehkäisemiseksi ja tulitöistä aiheutuvien riskien pienentämiseksi.</p> <p>Määritelmät Tulitöitä ovat työt, joissa esiintyy kipinöitä tai joissa käytetään liekkiä tai muuta lämpöä ja joista aiheutuu palovaara.</p> <p>Tulityökortti Tehtäessä tulitöitä tilapäisellä tulityöpaikalla on tulityöluvan antajalla, tulityötä tekevällä sekä valvontaa ja vartiointia tekevällä oltava voimassa oleva tulityökortti.</p> <p>Tulityölupa Tulityön tekeminen tilapäisellä tulityöpaikalla ja katto- ja vedeneritystöiden tulityön tekeminen edellyttää aina kirjallista tulityölupaa (kts. liite 4). Ennen luvan antamista tulityöpaikka tarkastetaan ja siellä tehdyt turvallisustoimet hyväksytään. Turvatoimet merkitään tulityölupaan.</p> <p>Velvoittavuus Tulitöitä tehtäessä on noudatettava suojeluohjetta "Tulityöt (kts. liite 5)". Turvallinen tapa tehdä tulitöitä on esitetty mm. tulityöstandardissa SFS 5900.</p>	
Yrityksen tulitöistä vastaa:	
Yrityksen alueella tulityölupia myöntävät:	YIT, Pertti Silvennoinen
<p>Henkilöt ovat perehtyneet Tulityöt -suojeluohjeeseen, tulitöiden turvallisustoimenpiteisiin sekä paloturvallisuuteen.</p>	
Tulityöpaikan suojauksesta ja järjestyksestä vastaa:	
Tulityöpaikan työvälineiden kunnosta vastaa:	
Tulityövartiointista työn aikana vastaa:	
Tulityövartiointista työn jälkeen vastaa:	
Jälkivartiointiaika on vähintään:	tuntia.
<p>Tulityöpaikalla on oltava vähintään yksi 12 kg 43 A 183 B C (AB III E) käsisammutin ja läheisyydessä toinen vastaava, joka voidaan korvata kahdella 6 kg 27 A 144 B C (AB III E) käsisammuttimella.</p> <p>Erikoistilojen alkusammutuskalustosta määrää tulityöluvan antaja.</p>	

TURVALLISUUSKOULUTUS

Vastuhenkilö (t)	Jarkko Nieminen, liikennemyymäläpäällikkö

Turvallisuushenkilöstö koulutetaan suunnitelman edellyttämiin tehtäviin sekä koko henkilöstö perehdytetään pelastussuunnitelmaan.

TURVALLISUUSHENKILÖSTÖN KOULUTUSTILANNE

Koulutuksen 2008 ja 2010 käyneet henkilöt eri liitteessä.

--	--	--

TURVALLISUUSMATERIAALI

Turvallisuusmateriaalin hankinnasta vastaa: **liikennemyymäläpäällikkö,**

Kiinteistön omistaja ja haltija on onnettomuuksien varalta velvollinen hankkimaan ja pitämään kunnossa sammutus- ja pelastuskalustoa sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään tai kunnan paloviranomainen yksittäisen kohteen osalta määrää. Työturvallisuuslaki velvoittaa työntäjän hankkimaan ensiapu- ja sidostarvikkeita, sekä tarvittavia lääkkeitä.

TURVALLISUUSMATERIAALITAUUKKO

NIMIKE	TARVE	ON	NIMIKE	TARVE	ON
Silmähuuhtelupullo / -laite		X			
Jauhesammutin		X			
Nestesammutin		X			
Sammutuspeite		X			
Ensiapukaappi		X			

SUUNNITELMA TOIMINNASTA ERILAISISSA ONNETTOMUUS-, VAARA- JA VAHINKOTILANTEISSA

Suunnitelma toiminnasta erilaisissa onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteissa on kuvattu liikennemyymälän toimintaohjekansiossa (SOS-kansio) (kts. [liite 3](#)) ja liikennemyymälän turvallisuus- ja ympäristökansiossa (kts. liite 8) sekä ABC-turvaohjeessa (kts liite 9).

VALVONTA JA MÄÄRÄAIKAISTEHTÄVÄT

ABC- LIIKENNEMYYMÄLÄN KUNNOSSAPITO - MÄÄRÄAIKAISTEHTÄVÄT

Miten usein tehdään P= päivittäin, V= kerran viikossa, KK= kuukausittain, 3KK= neljännesvuosittain, 6 KK= puolivuosittain 12 KK= kerran vuodessa

N:O	OSA-ALUE	P	V	KK	3KK	6KK	12KK
1.	Jakelumittarit						
	-tekninen toimivuus						X
	-vuotojen tarkastus	X					
	-mittareiden vakaukset						
	-letkujen ja pistoolien tarkistukset			X			
	-toiminnan tarkastus					X	
	-turva yms. taroitukset						X
2.	Setel/korttimoduli						
	-tekninen toimivuus					X	
	-kuittinauhatarkistukset	X					
	-toiminnan tarkistus	X					
	-turva yms.taroitukset						X
3.	Polttonestesäiliöt						
	-säiliörekisterin ylläpito						
	-säiliöiden kuntotarkistus						
	-välitilavalvontanesteen tarkistus					X	
	-huoltokuilujen tarkistukset						X
	-säiliömittaukset (pinnanvalvonta)						
	-kalmok liittimien kunnon tarkistus						
	-kalmok liittimien vaihto						
4.	Jakeluaseman putkistot						
	-täyttö- ja kaasuliittimet/tiivisteet					X	
	-vuotojen silmämääräinen tarkistus						X
	-yli-/alipaineventtiilin toiminta						X
	-ylitäytönestän (elektroninen) toiminta						X
	-ylitäytönestän (mekaaninen) toiminta						
	-viemäriputkien tarkastus						
	-putkistojen koeponnistus						
5.	Pinnanvalvontajärjestelmä						
	-tekninen toimivuus						X
	-toiminnan tarkastus	X					
6.	Erotinkaivot						
	-öljynerottimen mittaus			X			
	-öljynerottimen tyhjennys					X	
	-hiekanerottimen mittaus			X			
	-hiekanerottimen tyhjennys					X	
	-HE-jäätymissuojan tarkistukset						
	-pesukadun kaivot		X				
	-kiinteistössa olevat kaivot			X			

	-erotinpäiväkirjan ylläpito						
7.	Hälytykset						
	-hälytysjärjestelmän toiminta						X
	-hälytysten ohjaus						X
	-vartiointi- ja hälytysorg.päivitys						X
8.	Mittarikatos						
	-rakennetakuu						X
	-etupintamuovit/plexit						X
	-ABC-logot						X
	-loisteputket						X
	-alakattovalot						X
	-mittarivalolaatikko						X
	-rakenteiden pintäkäsittely						X
	-turvamerkinnot/uu tarroitus	X					
	-katoksen viemäröinti					X	
	* roskasihdit					X	
	* viemäriämmityselem.tarkistus					X	
9.	Valaistus/valomainokset						
	-hintanäyttö/pyloni						X
	-LED-näyttö						X
	-akakattovalot						X
	-valaistuksen ohj.kello/hämäräkytkin						X
10.	Piha-alue/siivous						
	-yleinen siisteys	X					
	-roska-astiatyhjennykset	X					
	-paperitelineiden täyttö	X					
	-asvaltointi/kiveykset					X	
	-viheralueet,pensaat,puusto						X
	-lumityöt/hiekoitukset	X					
	-hiekan poisto piha-alueelta						X
	-piha-alueen pesu					X	
	* korokkeiden pesu					X	
	* laitteiden vahaukset					X	
	-mittarikatoksen puhdistus/pesu						X
	-liikennemerkki/ muut opasteet	X					
	-valaisimet/valaistus	X					
	-ABC- liput						X
11.	Valvontalaitteet						
	-valvontakameroiden toiminta				X		
	-valvontakameroiden toiminnan tarkistus	X					
12.	Rahaliikenne						
	-automaattien rahatyhjennykset	X					
	Myymälä / Kahvila-ravintola						
	-yleinen siisteys	X					
	-turvajärjestelmien tarkastus					X	

	-lukitusten tarkastus		X			
	Keittiö					
	-rasvakeitinten suojakupujen puhdistus	X				
	-savuhormien puhdistus/nuohous			X		
	-sammutusvälineiden tarkastus					X
	Henkilökunta					
	-turvaohjeen läpikäynti				X	
	-poistumistarkastukset					X
	-koeostot					X
	Yhteistyökumppanit					
	-sopimusten tarkistus/uusiminen					X
	-siivoushenkilökunnan poistumistarkastus					X
13.	Muut asiat					
	-sähkölaitteiden luku					
	-lukitukset					X
	-sammuttimien tarkistukset					X
	-turvelaatikko					X
	-häätä/seis-painikkeiden toimivuus					X
	-vesi/ilmakaappi-imurin toimivuus				X	
	-täyttöpaikka				X	
	-maadoitusten tarkistus					X
	-sähkökaapelireittien tiiviys					X
	-sähkökeskuksen tiiviys					X
	-ilki-valta					
	-polttoainevarkaudet					
	* muut väärinkäytökset					
	-vakuutukset					X
	-lupa-asiat kunnossa ja arkistoitu					X
	-turvastandardilistan päivitys					X
	-viranomaisyhteydet					X
	-henkilökunnankoulutus					X
	-ensiapukaapin sisällön tarkastus			X		
	-turvatarkastukset				X	
	-avainhallinnan tarkistus				X	
	-Paloviranomaisen tarkastus					X
	-SOK:n turvallisuustoimintojen tarkastus					X
	-turvallisuus-/sammutus suunnitelma					X
	TULKKI:					
	X= ketjusuositus/vaatimustaso					

LIITE 1: Väestönsuojan yli 20m² (ei tässä kohteessa)

[\(takaisin sisällysluetteloon\)](#)

LIITE 2: Ensiapukaapin perusmateriaali

[\(takaisin sisällysluetteloon\)](#)

1 kpl iso ensiapuside

4 kpl pieni ensiapuside

1 kpl päänsidepakkaus (putkiverkko + 20 x 40 cm haavaside)

1 kpl tartuntasuojapakkaus

(elvytyssuoja + 2 x desinfektiopyyhe + 4 x suojakäsine)

1 kpl laastari- ja haavapyyhepakkaus

(20 x laastari + 10 x haavapyyhe)

1 kpl sakset

1 kpl pinsetit

1 kpl hätäensiapuopas

LIITE 3: Turvallisuuden toimintaohjekansio (SOS)

[\(takaisin sisällysluetteloon\)](#)
[kappaleeseen\)](#)

[\(takaisin vaaratilannesuunnittelu-](#)

SOS-KANSIO

SISÄLLYS

1. SAIRASTAPAUKSET	6
2. RYÖSTÖ.....	6
3. VUOTO MITTARIKENTÄLLÄ	6
4. TULIPALO	6
5. EVAKUOINTI.....	6
6. SÄHKÖKATKO	7
7. VESIVAHINKO	7
8. KUULUTUKSET	7
8.1 Hälytyksen syytä selvitetään.....	7
8.2 Palohälytys, kiinteistön evakuointi	7
8.3 Evakuointi, pommiuhka	7
8.4 Suojautuminen sisätiloihin, kaasuvaara.....	7
8.5 Vaara ohi.....	7
8.6 Sähkökatkos.....	7
8.7 Testivaroitus	7
8.8 Testi ohi.....	7
9. YLEISET VAARAMERKIT.....	8
10. LOMAKKEITA	8
11. TIEDOTTAMINEN	8

LIITTEET:

- Sisäiset ja ulkoiset hätänumerot
- Jälkihoito
- EA-koulutetut henkilöt

1. SAIRASTAPAUKSET

- Havaitessasi sairastapauksen, selvitä tilanne ja hälytä tarvittaessa lisäapua paikalle
- Auta parhaasi mukaan, pyri selvittämään kohtauksen syy tai kipupiste
- Tutki
  - Toimiiko hengitys
  - Toimiiko sydän
  - Onko verenvuotoa
- Sairastapauksesta ja sen vakavuudesta riippuen hälytä paikalle tai pyydä työtoveriasi hälyttämään ambulanssi **(112)**
- Tarvittaessa anna ensiapua tai kutsu paikalle ensiapukoulutuksen saanut henkilö
- Varmista sairauton opastus
- Estä lisävahinkojen syntyminen. Käsittele potilasta vamman mukaisessa asennossa rauhoitellen samanaikaisesti.
- Poista uteliaat, tietä tukkivat ihmiset paikalta
- Ilmoita tilanteen jälkeen tapahtumista esimiehellesi
- Muista myös huolehtia potilaan omaisuudesta

VASTAAVA

1. Hanki tietoa tapahtuneesta
2. Tarkista, onko ambulanssi kutsuttu (tarvitaanko?)
3. Tarkista, onko ensiapua annettu (tarvitaanko?)
4. Vapauta tapauksen löytänyt henkilö paikalta ja järjestä jälkihoito
5. Ryhdy toimenpiteisiin uuden onnettomuuden ehkäisemiseksi
6. Tee raportti tapahtuneesta
(Mitä tapahtui, missä, milloin, mihin uhri on viety)

2. RYÖSTÖ

Havaitessasi ryöstön, ilmoita poliisille (112)

TOIMINTA RYÖSTÖN AIKANA

- Älä vaaranna omaa tai toisten turvallisuutta
- Älä menetä malttiasi, vaan yritä pysyä tyynenä
- Jos sinua uhataan aseella, tottele rauhallisesti, älä vastusta
- Tee ainoastaan mitä käsketään. Anna rahat
- Tarkkaile huolellisesti ryöstäjän ulkonäköä, asetta, pakoreittiä ja pakotapaa. Pyri painamaan kaikki mieleesi. Jos ryöstäjiä on useita tarkkaile lähintä.
- Hälytä heti kun voit tehdä sen ketään vaarantamatta, mutta viimeistään sieppaajan/ryöstäjän lähdettyä
- Älä lähde ajamaan ryöstäjää takaa vaan jää tapahtumapaikalle
- Merkitse tuntomerkit muistiin itsenäisesti. Käytä tuntomerkkilomaketta.

TOIMINTA RYÖSTÖN JÄLKEEN

- Katso pakosuunta, mahdollinen kulkuväline ja sen rekisterinumero
- Soita poliisille ja anna lyhytsanainen ja tarkka tiedotus
- Sulje toimipaikka tai osasto. Älä ilmoita syytä.
- Ilmoita esimiehellesi tapahtuneesta
- Pyydä asiakkaita jäämään, he ovat parhaat todistajat. Pois lähteviltä pyri saamaan ylös nimi ja yhteystiedot
- Älä koske mihinkään ryöstön jälkeen. Eristä tapahtumapaikka. Eristä ryöstäjän liikkuma-alue.

VASTAAVA

1. Hanki tietoa tapahtuneesta
2. Tarkista, onko poliisi kutsuttu
3. Pidä huolta ryöstön uhrista
4. Pidä huolta, että silminnäkijät ja todisteet pysyvät ryöstöpaikalla ja ovat poliisin käytettävissä
5. Toimi poliisin ohjeiden mukaan
6. Tee raportti tapahtuneesta ryöstön uhrin kanssa

3. VUOTO MITTARIKENTÄLLÄ

VASTAAVA

Pieni vuoto:

- Pysäytä pumpput
- Sulje ajoneuvon täyttöaukon kansi
- Imeytä tuote imeytysaineeseen ja siirrä se turvalliseen paikkaan
- Pese alue tarpeen vaatiessa

Suuri vuoto:

(esim. letkun halkeaminen tai ylitäyttö)

- Estä tuotteen valuminen viemäriverkostoon (esim. muovikalvolla tai hiekalla)
- Estä ajoneuvojen käynnistäminen
- Kytke mittarikenttä virrattomaksi
- Pidätä tuote hiekalla, turpeella, paperilla tms.
- Kutsu välittömästi palokunta ja poliisi paikalle
- Ilmoita tapahtuneesta vesi- ja viemärilaitokselle
- Eristä alue ja kehoita ihmisiä pysymään loitolla
- Poista kaikki kipinälähteet; työnnä autoja, jos niiden siirto on tarpeen
- Sijoita sammuttimet strategisiin kohtiin tuulen yläpuolelle
- Varoita naapureita mahdollisesta vaarasta
- Tarkista öljynerotin ja tilaa tyhjennysauto tarvittaessa
- Ilmoita tapahtuneesta ABC-ketjuun
- Kirjoita tapahtumasta raportti

4. TULIPALO

- Pelasta vaarassa olevat
- Hälytä lisääpua paikalle **(112)**
- Sammuta palo asettamatta itseäsi vaaraan
- Rajoita paloalue sulkemalla ovet ja ikkunat. Katkaise polttoaineensyöttö ja virta mittarikentältä
- Noudata vastaavan / viranomaisten ohjeita
- Opasta asiakkaita ohjeiden mukaan
- Opasta palokuntaa

VASTAAVA

1. Selvitä tilanne
2. Varmista että palokunta on saanut hälytyksen
3. Ohjaa paikalla olevia:
  - lähetä sammuttajat paikalle
  - järjestä palokunnan vastaanotto
  - pidä yhteys sammuttajiin
  - pidä yhteys palokuntaan
  - estä uteliaiden pääsy palopaikalle
4. Palokunnan saavuttua toimi palopäällikön apuna ja ohjeiden mukaan
5. Tee raportti tapahtuneesta

5. EVAKUOINTI

- Evakuoinnin syy voi olla esim. tulipalo, pommiuhka tai räjähdysvaara liikennemyymälässä tai lähialueella

Pysy rauhallisena, niin asiakkaatkin pysyvät rauhallisina ja välttävät paniikilta

Ole käytettävissä asiakkaiden ohjaamisessa ulos.

VASTAAVA

1. Selvitä tilanne ja päätä evakuointitarpeesta / viranomaisen päätettyä evakuoinnista:
  2. Päätä paikka jonne evakuoidaan tilanteen mukaan (esim. piha / parkkialue / viereinen tontti)
  3. Huolehdi evakuointialueen tyhjennys, merkintä ja lukitseminen, sekä estä alueelle pääsy ulkopuolisilta (yhteistyössä viranomaisten kanssa)
- Valmistaudu sulkemaan vesi, sähkö, kaasu ja/tai ilmastointi tilanteen mukaan
  - Katkaise virta kaikista sähkölaitteista ja kaasulaitteista
  - Pysy rauhallisena ja noudata yleisohjetta

6. SÄHKÖKATKO

- Pysy rauhallisena ja ota varavalaisimet käyttöön.
  - Älä raavi tulitikkuja (palovaara), älä soita turhia puheluja, sillä linjat saattavat ylikuormittua
  - Jos jäät hissiin, paina hississä olevaa hälytysnappia ja odota rauhallisena
- Opasta ja rauhoita asiakkaita.
- Varaudu lisääntyneisiin varkauksiin, häiriköintiin ja karkuruuteen.
- Käytä kuulutuslaitteita rauhoittaaksesi asiakkaita (jos toimivat varavoimalla).
- Sähkökatkosten varalta myymälässä tulisi olla varasähköjärjestelmä, joka pienen viiveen jälkeen sytyttää kulkuvalot. Varaa läheisyyteesi varavalaisimia riittävä määrä. Älä kuitenkaan käytä kynttilöitä varavalaisimina.

7. VESIVAHINKO

Jos veden tulviminen huomataan sen alkaessa:

- Ilmoita vaarasta (kerroksen) muulle henkilöstölle
- Pyri selvittämään, mistä vesi tulee ja vuodon tukkimismahdollisuudet
- Pyri estämään veden leviäminen sulkemalla ovet.
- Mikäli vuotoa ei saada nopeasti tukiksi ja vesi valuu laittiloihin, hälytä palokunta.
- Aloita vedenpoisto käytettävissä olevilla välineillä.
- Muista sähkötapaturman vaara veden noustessa.

Jos tulviminen huomataan sähkövioista:

- Hälytä pelastuslaitos 112

VASTAAVA

1. Selvitä tilanne
2. Pelastusviranomaisten saapuessa opasta ja avusta heitä katkaisemaan sähkötiloista
3. Avusta veden poistossa ohjeiden mukaan

8. KUULUTUKSET

8.1 Hälytyksen syytä selvitetään

Huomio huomio!

Tärkeä tiedotus asiakkaille ja henkilökunnalle.

Kiinteistömme paloilmointimet hälyttävät.

Hälytyksen syytä selvitetään.

Pysykää rauhallisina ja odottakaa lisäohjeita.

Givakt givakt!

Viktig information till kunder och personal.

Brandalarmet har aktiverats i fastigheten.

Orsaken till alarmet undersöks.

Vänta lungt på vidare instruktioner.

Attention please!

Important announcement to our customers and personel.

The fire alarm has gone off.

We are investigating the cause of the alarm.

Please remain calm and wait for further instructions.

8.2 Palohälytys, kiinteistön evakuointi

Huomio huomio!

Tärkeä tiedotus asiakkaille ja henkilökunnalle.

Palohälytyksen johdosta kaikkia pyydetään välittömästi poistumaan rakennuksesta.

Pysykää rauhallisina ja poistukaa lähintä uloskäyntiä käyttäen ulos asti.

Seuratkaa opasteita ja noudattakaa henkilökunnan ohjeita.

Turvallisuussyistä älkää käyttäkö hissejä.

Givakt givakt!

Viktig information till kunder och personal.

På grund av brandalarm ber vi alla personer avlägsna sig omedelbart.

Vänligen lämna byggnaden lugnt genom närmaste utgång ända ut på gården.

Följ skyltarna och personalens anvisningar.

Använd inte hissar av säkerhetsskäl .

Attention please!

Important announcement to our customers and personel.

Due to a fire alarm we ask everybody to leave the building immediately.

Please remain calm and go straightaway out.

For your own safety, do not use the lifts.

8.3 Evakuointi, pommiuhka

Huomio huomio!

Tärkeä tiedotus asiakkaille ja henkilökunnalle.

Syntyneen vaaratilanteen johdosta kaikkia pyydetään välittömästi poistumaan rakennuksesta.

Pysykää rauhallisina ja poistukaa lähintä uloskäyntiä käyttäen ulos asti.

Seuratkaa opasteita ja noudattakaa henkilökunnan ohjeita.

Turvallisuussyistä älkää käyttäkö hissejä.

Givakt givakt!

Viktig information till kunder och personal

På grund av uppkommen farosituation ber vi alla personen avlägsna sig omedelbart.

Vänligen lämna byggnaden lugnt genom närmaste utgång ända ut på gården.

Följ skyltarna och personalens anvisningar.

Använd inte hissar av säkerhetsskäl.

Attention please!

Important announcement to our customers and personel.

Due to a dangerous situation we ask everybody to leave the building immediately.

Please remain calm and go straightaway out.

For your own safety, do not use the lifts.

8.4 Suojautuminen sisätiloihin, kaasuvaara

Huomio huomio!

Tärkeä tiedotus asiakkaille ja henkilökunnalle.

Ulkona sattuneen vaaratilanteen johdosta kaikkia pyydetään suojautumaan sisätiloihin.

Sulkekaa ovet ja ikkunat ja pysykää toistaiseksi sisällä.

Lisätietoja annetaan hetken kuluttua.

Givakt givakt!

Viktig information till kunder och personal.

På grund av uppkommen farosituation utomhus ber vi alla skydda sig inomhus.

Stäng dörrarna och fönstren och håll er tillsvidare inomhus.

Tilläggsinformation ges om en stund.

Attention please!

Important announcement to our customers and personel.

Due to a dangerous situation outside, everybody is asked to seek shelter inside the building.

Kindly shut the doors and the windows and stay indoors for the time being.

Further information will be given in a little while.

8.5 Vaara ohi

Huomio huomio!

Tärkeä tiedotus asiakkaille ja henkilökunnalle.

Kiinteistössämme äsken annettu hälytys ei aiheuta toimenpiteitä.

Tilanne on ohi.

Valitamme aiheutunutta häiriötä.

Givakt givakt!

Viktig information till kunder och personal.

Alarmer som nyss hördes förorsakar inga åtgärder.

Situationen är över.

Vi beklagar förorsakade störningar.

Attention please!

Important announcement to our customers and personel.

The recent alarm does not cause any measures.

The situation is over.

We are sorry about the inconvenience it caused.

8.6 Sähkökatkos

Huomio huomio!

Tärkeä tiedotus asiakkaille ja henkilökunnalle.

Kiinteistössämme on sähkökatkos.

Pyrimme korjaamaan vian mahdollisimman pian.

Pahoittelemme katkoksen aiheuttamaa häiriötä.

Givakt givakt!

Viktig information till kunder och personal.

Vi har strömavbrott i fastigheten.

Vi korrigerar felet så snabbt som möjligt.

Vi beklagar störningen som avbrottet medför.

Attention please!

Important announcement to our customers and personnel.

There's an electrical power failure in the building.

We are repairing the fault as soon as possible.

We are sorry about the inconvenience it causes.

8.7 Testivaroitus

Huomio huomio!

Tärkeä tiedotus asiakkaille ja henkilökunnalle.

Hetken kuluttua testataan kiinteistön turvalaitteita.

Toistan, hetken kuluttua testataan kiinteistön turvalaitteita.

Testin johdosta ei tarvitse ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin.

Valitamme häiriötä.

Givakt givakt!

Viktig information till kunder och personal.

Fastighetens säkerhetsanläggningar testas om en stund.

Jag upprepar, fastighetens säkerhetsanläggningar testas om en stund.

Några åtgärder angående testen behöver inte vidtas.

Vi beklagar störningen.

Attention please!

In a little while the safety devices of this building will be tested.

I repeat, in a little while the safety devices of this building will be tested.

The alarms following do not cause any measures.

We are sorry about the inconvenience.

8.8 Testi ohi

Huomio huomio!

Tiedotus asiakkaille ja henkilökunnalle.

Hälytinalaitteiden testaus on päättynyt.

Pahoittelemme aiheutunutta häiriötä.

Givakt givakt!

Information till kunder och personal.

Testningen av säkerhetsanläggningarna har avslutats.

Vi beklagar störningen.

Attention please!

An announcement to our customers and personel.

The testing of the safety devices is over.

We are sorry about the inconvenience it caused.

9. YLEISET VAARAMERKIT

Väestön varoittaminen vaaratilanteessa		
<p><i>Yleinen vaaramerkki</i></p> <p>Väestölle käsky nopeasta suojautumisesta.</p> <p>Yleinen vaaramerkki on yhden minuutin pituinen nouseva ja laskeva ääni, jossa nousevan ja laskevan jakson pituus on seitsemän sekuntia.</p>	<p><i>Vaara ohimerkki</i></p> <p>Ilmoitus varoitus- ja hätätilan purkamisesta.</p> <p>Vaara ohi merkki on yhtämittainen tasainen äänimerkki, jonka kesto on yksi minuutti.</p>	<p><i>Kokeilumerkki</i></p> <p>Hälytinaltteen kokeilu.</p> <p>Kokeilumerkki on seitsemän sekunnin pituinen tasainen ääni.</p>
		

10. LOMAKKEITA

HUOM! Lomakkeet ovat tulostettavissa Sintran yritysturvallisuussivustolta.

Sivustolta löytyvät mm. seuraavat lomakkeet:

- pommiuhkalomake*
- anastusilmoituslomake*
- tuntomerkkilomake*
- seteliväärennösilmoituslomake poliisille*

11. TIEDOTTAMINEN

- Ohjaa kaikki tapahtumaa koskevat tiedustelut liikennemyymäläpäällikölle, joka on tarvittaessa yhteydessä Osuuskauppa Keulan konttorille
- Vain toimipaikan johtaja / esimies tai hänen esimiehensä antavat lausuntoja tapahtuneesta

LIITE 4: Tulityölupa -kaavakkeet

(takaisin sisällysluetteloon)

Vakuutus sopimuksen mukaan on tilapäisellä tulityöpaikalla aina oltava kirjallinen tulityölupa, jonka myöntäjät on mainittu tulitöiden valvontasuunnitelmassa ja joka perustuu suoje-
luohjeeseen "Tulityöt"

TULITYÖLUPA

Numero:

TYÖN SUORITTAJA ☐ Tulityökortin voimassaolo on tarkastettu kaikilta tulityöhön osallis- tuilta	Yritys/osasto		
	Työryhmä		
	Työntekijän nimi		
TYÖKOHDE	Yritys/tilaaja	Rakennus	
	Tulityöpaikka		
TULITYÖLUPA	Alkamispäivä	Päätymispäivä	Lupa on voimassa päivittäin klo
	ENNEN TULITÖIDEN SUORITTAMISTA TEHTÄVÄT TURVATOIMET, TOTEUTTAJA		
	Tilaaaja	Urakoitsija	
	☐	☐	Työpaikan kunnostus ja sen ympäristön puhdistus
	☐	☐	Palavien rakenteiden suojaus
	☐	☐	Ympäristön kastelu
	☐	☐	Erillisen suojarakenteen tekeminen
	☐	☐	Seinissä, katossa ja lattiassa olevien aukkojen peittäminen ja suojaus
	☐	☐	Viereisten tilojen tarkastus ja suojaus
	☐	☐	Kaapelien suojaus
	☐	☐	Suojapeitteiden hankinta ja asettaminen paikoilleen
	☐	☐	Kaasupitoisuuden mittaus
	☐	☐	Työkohteen tuuletus
	☐	☐	Paloilmoittimen tai sammutuslaitteiston irti- ja takaisinkytkentä irti- tai takaisinkytkennän suorittaja
			Laitteiston hoitaja
	Työ edellyttää seuraavia erityistoimia:		
	Tilaaaja	Urakoitsija	
	☐	☐	
TARVITTAVA SAMMUTUSKALUSTO	Tilaaaja	Urakoitsija	Tulityöpaikalla on oltava vähintään yksi 12 kg:n 43 A 183 B-C -teholuokan (A-BIII-E) käsisammutin ja lisäksi tulityöpaikan välittömässä läheisyydessä toinen vastaava käsisammutin tai kaksi 6 kg:n 27 A 144 B-C -teholuokan (A-BIII-E) käsisammutinta
	Lisäksi tarvitaan:		
	☐	Jauhesammutin _____ kpl	☐ Pikapaloposti
	☐	CO2 -sammutin _____ kpl	☐ Paineellinen paloletku
	☐	Sankoruisku	☐ Erytysammutuskalusto
			☐ Sammutuspeite
TULITÖIDEN VARTIOINTI, SUORITTAJA	Tilaaaja	Urakoitsija	
	☐	☐	Työn ja työtaukojen aikana
	☐	☐	Työn jälkeen _____ tuntia (vähintään 1 tunti)
LUVAN ANTAJA	Päivämäärä		Allekirjoitus ja nimenselvennys
LUVAN VASTAANOTTAJA	Päivämäärä		Allekirjoitus ja nimenselvennys

Yleinen hätänumero 112

KATTO- JA VEDENERISTYSTÖIDEN TULITYÖLUPA nro

Suojeluohjeen Katto- ja vedeneristystöiden tulityöt mukaan on katto- ja vedeneristystöiden tulitöissä aina oltava kirjallinen tulityölupa. Tulityöluvassa määritellään ne turvallisuustoimenpiteet, jotka on tehtävä ennen työn aloittamista, työn aikana ja työn jälkeen.

TYÖN SUORITTAJA	Yritys/osasto	
	Työryhmä /työntekijän nimi	☐ Kattotulityökortin voimassaolo on tarkistettu kaikilta tulityöhön osallistuvilta
TYÖKOHDE	Yritys/rakennuttaja	
	Kohde	
TULITYÖLUPA	Alkamispäivä	Päätymispäivä
TURVATOIMET	☐ Työvälineiden toimintakunnon tarkastaminen ☐ Työpaikan ja sen ympäristön puhdistus ☐ Vesikaton alapuolisten tilojen tarkastus ☐ Viereisten tilojen tarkastus ☐ Läpivientien, pellitysten ym. taustojen tarkastus ☐ Ilmanvaihtoaukkojen huomioon ottaminen	
	Työ edellyttää seuraavia erityistoimia:	
SAMMUTUSKALUSTO	Tulityöpaikalla on oltava vähintään 2 kpl 12 kg:n 43 A 183 B-C -teholuokan (A-BIII-E) käsisammutinta, lisäksi ☐ Muita jauhesammuttimia _____ kpl ☐ Selvitetty sammutusletku _____ kpl	
JÄLKIVARTIOINTI	Tulityöt on lopetettava tuntia ennen töiden päättymistä. Tämän jälkeen on jälkivartiointia tarvittaessa jatkettava _____ tuntia Jälkivartiointiin vastaa ☐ tilaaja ☐ urakoitsija	
HÄTÄPUHELIN	Sijainti	Toimipaikan oma hätänumero
LUVAN ANTAJA	Päivämäärä	Allekirjoitus ja nimenselvennys
LUVAN VASTAANOTTAJA	Päivämäärä	Allekirjoitus ja nimenselvennys
Nestekaasupolttimia ei saa jättää palamaan valvomatta, valvonta koskee myös kuumailmapuhaltimia. Myös taukojen aikaisesta työpaikan valvonnasta on huolehdittava. Korjaustöissä on otettava huomioon sade- ja sulamisvedestä aiheutuva vahingonvaara, jonka estämiseksi urakoitsijan on laadittava suojaussuunnitelma.		
VAHINKORISKIT		
SUOJAUSSUUNNITELMA		

Yleinen hätänumero 112

LIITE 5: Tulityöt -suojeluohje 2002 (Vakuutusyhtiö Tapiolan)

[\(takaisin sisällysluetteloon\)](#)

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Suojeluohjeen velvoittavuus
- 2 Suojeluohjeen tarkoitus
- 3 Määritelmät
- 4 Tulitöiden valvontasuunnitelma
- 5 Vakituinen tulityöpaikka
- 6 Tilapäinen tulityöpaikka
  - 6.1 Tulityöluja
    - 6.1.1 Alkusammutuskalusto
    - 6.1.2 Tulityövartiointi
  - 6.2 Tulityökortti
- 7 Kattotulityöt
  - 7.1 Bitumikeitin
- 8 Tulityöstandardi
- 9 Lisätietoja tulityöturvallisuudesta
- 10 Voimaantulo

1 Suojeluohjeen velvoittavuus

Vakuutus sopimukseen liitetty suojeluohje on varsinaisia vakuutusehtoja täydentävä vakuutus sopimuksen osa. Vakuutuksenottajan ja vakuutetun on tulitöitä tehtäessä noudatettava tätä suojeluohjetta. Mikäli suojeluohjetta ei noudateta, korvausta voidaan vakuutus sopimus lain mukaan vähentää tai se voidaan evätä.

Lisäksi on noudatettava annettuja lakeja, asetuksia sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksiä ja määräyksiä.

Vakuutuksenottajan ja vakuutetun on huolehdittava siitä, että tämän suojeluohjeen sisältö on kaikkien tulityöstä vastaavien ja tulityötä tekevien henkilöiden tiedossa. Vakuutuksenottajan ja vakuutetun on huolehdittava siitä, että tämä suojeluohje liitetään tulityötä sisältävään urakkasopimukseen ja että urakoitsija noudattaa sitä.

2 Suojeluohjeen tarkoitus

Tässä suojeluohjeessa annetaan vaatimukset tulityövahinkojen torjumiseksi.

3 Määritelmät

Tulityöt ovat töitä, joissa syntyy kipinöitä tai joissa käytetään liekkiä tai muuta lämpöä ja jotka aiheuttavat palovaaraa.

Katto- ja vedeneristystöiden tulitöitä ovat mm. muun muassa eristettävän alustan kuivaaminen liekillä tai kuumalla ilmalla, bitumin kuumentaminen bitumipadassa ja kermieristysten kuumentamalla tapahtuva kiinnitys työ.

4 Tulitöiden valvontasuunnitelma

Yrityksellä on oltava tulitöiden valvontasuunnitelma, jossa annetaan ohjeet tulitöiden sekä katto- ja vedeneristystöiden tulitöiden turvallisesta tekemisestä.

5 Vakituinen tulityöpaikka

Vakituinen tulityöpaikka on erityinen tulitöiden tekemiseen varattu alue tai palotekninen osasto, joka on suunniteltu tulitöiden turvallista tekemistä varten. Vakituisen tulityöpaikan on täytettävä ainakin seuraavat vaatimukset:

- työtilan rakenteiden on oltava palamattomia tai suojaverhottuja, jos rakenteet ovat palavia
- alkusammutuskalusto on oltava viranomaisen lupapäätöksessä edellyttämä määrä, kuitenkin vähintään kaksi 43A 183BC -teholuokkaa vastaavaa käsiammutinta (2 kpl 12kg A-BIII-E), joista toisen käsiammuttimen voi korvata kahdella 27A 144BC -teholuokkaa vastaavalla käsiammuttimella (2 kpl 6kg (A-BIII-E))
- työtilassa ei saa olla työhön kuulumatonta palavaa tavaraa tai jätettä
- työtilassa ei saa käsitellä tai säilyttää palavia nesteitä, eikä tila saa olla yhteydessä sellaiseen tilaan, jossa voi olla palavia kaasuja
- vakituisella tulityöpaikalla on noudatettava tilapäiselle tulityöpaikalle annettuja vaatimuksia, jos tulityön kohde oleellisesti lisää palovaaraa.

6 Tilapäinen tulityöpaikka

Tilapäinen tulityöpaikka on työpaikka, joka ei täytä vakituisen tulityöpaikan vaatimuksia ja jossa tulityötä saa tehdä vain silloin, kun sitä ei voida tehdä vakituisella tulityöpaikalla.

Tulityön tekemiseen tilapäisellä tulityöpaikalla vaaditaan aina kirjallinen tulityölupa, jonka myöntää valvontasuunnitelmassa nimetty henkilö.

6.1 Tulityölupa

Tulityöluvassa ja Katto- ja vedeneristystöiden tulityöluvassa määrätään turvallisuustoimenpiteet, joita on noudatettava ennen tulityön aloittamista, tulityön aikana ja sen jälkeen.

6.1.1 Alkusammutuskalusto

Tulityöluvassa myöntäjä määrää valvontasuunnitelmassa mainitun tarvittavan alkusammutuskaluston. Jos tulityöluvassa ei ole toisin määrätty, on tulityöpaikalla oltava vähintään:

- kaksi 43A 183BC -teholuokkaa vastaavaa käsisammutinta (2 kpl 12kg A-BIII-E)
- toinen edellä mainituista käsisammuttimista voidaan korvata kahdella 27A 144BC -teholuokkaa vastaavalla käsisammuttimella (2 kpl 6kg A-BIII-E) tai pikapalopostilla
- kattotulityömaalla on oltava raivauskalustoa, jolla palon syttyessä saadaan kattoon aukko sammutusta varten; vähintään pistosaha, kirves ja sorkkarauta.

Alkusammutuskaluston on oltava tulityöpaikalla koko tulityön ja tulityön jälkivartiointin ajan.

6.1.2 Tulityövärtiointi

Tulityöluvassa edellytetty tulityövärtiointi on toteutettava koko työn ajan, myös taukojen aikana. Tulityön jälkeen on jälkivartiointi toteutettava tulityöluvassa mukaisesti, kuitenkin vähintään yhden tunnin ajan. Jälkivartiointin aikana tulityöpaikka ympäristöineen on oltava jatkuvan silmälläpidon alaisena.

6.2 Tulityökortti

Tilapäisellä tulityöpaikalla tulitöitä tekevällä henkilöllä on oltava Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) myöntämä voimassa oleva tulityökortti. Suomessa myönnetty tulityökortti on voimassa Pohjoismaissa ja vastaavasti muissa Pohjoismaissa myönnetty tulityökortti hyväksytään Suomessa.

Kattotulityön tekijällä on oltava Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) myöntämä voimassa oleva kattotulityökortti.

7 Kattotulityöt

Kattotulitöissä kermiä ei saa kiinnittää pellitysten eikä metallirakenteiden päälle siten että kiinnityskohtaa kuumennetaan. Avoliekkiä tai kuumaa ilmaa ei saa käyttää 1,5 m lähempänä ilmanvaihtolaitteiden aukkoja eikä vaaka- ja pystyrakenteiden yhtymäkohtaa.

7.1 Bitumikeitin

Bitumikeitin on oltava rakenteeltaan sellainen, että sen alla olevat rakenteet eivät pääse kuumenemaan ja syttymään. Keittimessä on oltava saranoitu suljettava kansi ja kannen on oltava niin tiivis, että sadeveden pääsy keittimeen estyy tai syttynyt palo tukahtuu, kun kansi suljetaan. Keittimessä on oltava sen rakenteeseen kuuluva nestekaasupoltin. Tyhjennysventtiili tulee olla rakenteeltaan sellainen, että se kaikissa olosuhteissa sulkeutuu tiiviisti. Lisäksi yli 50 litran bitumikeittimessä on oltava bitumin lämpötilaa osoittava mittari sekä polttimen liekinvalvontalaite ja termostaatti tai muu laite, joka estää bitumin ylikuumentumisen. Alle 50 litran keittimessä, joissa ei ole ylikuumentumista estävää laitteistoa, keittimen alla on käytettävä ylikuohuvan tai vuotavan bitumin varalta metalliallas, johon mahtuu koko keittimen sisältö.

Altaan on oltava rakenteeltaan sellainen, että se ei sytytä ympäristöä täytyessään kuumalla bitumilla.

8 Tulityöstandardi

Tässä suojeluohjeessa mainittujen vaatimusten lisäksi tulee tulityötä tehdessä noudattaa standardia SFS 5900 Tulitöiden paloturvallisuus asennus-, huolto- ja korjaustöissä.

9 Lisätietoja tulityöturvallisuudesta

Hyvä turvallisuusjohtaminen teollisuuden yhteisillä työpaikoilla, Työturvallisuuskeskus 2001

Toimivat katot, Kattoliitto 2001

10 Voimaantulo

Tämä suojeluohje tulee voimaan 1.5.2002 ja se korvaa aikaisemman Tulityöt, suojeluohjeen 1998 ja Katto- ja vedeneristysten tulityöt, suojeluohjeen 1997.